

HoChiMinh: A life [bÄ i 3]

Contributed by lichsuvn.info
Friday, 09 October 2009
Last Updated Friday, 09 October 2009

2. Con ngá»±a hoang

Má°c dÄ¹ khÄ'ng cÄ³ nhá»¬ng ghi chÄ©p chÄ-nh xÄ;ic vá»• cÄ;ic hoá°jt Ä'á»™ng cá»§a ThÄ nh sau khi rá»i Viá»†t nam, nhá»¬ng bá°±ng chá»©ng thu thá°-p Ä'Æ°á»£c cho phÄ©p dá»± Ä'oÄ;in rá°±ng phá°šn lá»n thá»i gian cá»§a ThÄ nh dÄ nh cho viá»†c lang thang trÄ°n biá»fn vÄ Ä'i qua khá°p 5 chÄøu. VÄ o thá»i Ä'Ä³, chá°ç Ä'á»™ thá»±c dÄøen chÄøu Ä,u Ä'ÄÆ thuá»™c Ä'á»«a hÄ³a há°§u nhÆ° cá°£ thá°ç giá»i. TrÄ°n cÄ;ic bá°çn cá°£ng Ä°, Phi, Má»¹ la tinh, nhá»¬ng ngÆ°á»i dÄøen bá°£n xá»© xun xoe thoá°£ mÄ°n nhu cá°§u cá»§a cÄ;ic Ä'ng chá»§ da trá°ng. Trong cÄ;ic tÄ;ic phá°©m sau nÄ y, Há»« ChÄ- Minh Ä'ÄÆ miÄ°u tá°£ sá»± tÄ n bá°jo cá»§a cÄ;ic Ä'ng chá»§ vÄ sá»± khá»n cÄ'ng cá»§a dÄøen lao Ä'á»™ng má»™t cÄ;ich há°çt sá»©c á°¶n tÆ°á»£ng. CÄ³ thá»f phá°šn lá»n cÄ;ic quan Ä'ia»fm cÄ;ich má°ing cá»§a Há»« ChÄ- Minh Ä'ÄÆ Ä'Æ°á»£c hÄ-nh thÄ nh trong giai Ä'oá°in nÄ y.

TÄ u "Ä°Ä' Ä'á»«c Latouche Treuille" IÄ má»™t tÄ u nhá»« Ä'á»i vá»i cÄ;ic tÄ u vÆ°á»£t Ä'á°ji dÆ°Æ;ing, dÄ i khoá°£ng 400 fut vÄ cÄ³ trá»ng tá°£i nhá»« hÆ;in 6000 tá°¶n. VÄ- thá°ç cuá»™c sá»ng cá»§a ThÄ nh trÄ°n tÄ u há°çt sá»©c vá°¶t vá°£. Tuy nhiÄ°n anh vá°«n nhÄ-n Ä'á»i má»™t cÄ;ich há°m há»«nh: "nhÄøen vá°-t cá»§a chÄ°ng ta vá»«a huÄ½t sÄ;jo vá»«a chÄ'i toa IÄ©t vÄ Ä'á»« rÄ;ic". Má»™t trong nhá»¬ng Ä'á»i thá»§ chÄ-nh trá»« cá»§a Há»« ChÄ- Minh sau nÄ y, Ä'ng BÄ'i Quang ChiÄ°u Ä'ÄÆ tÄ-nh cá»« gá°p ThÄ nh trong chuyá°çn Ä'i. Ä'ng lá°¶y IÄ m kinh ngá°ç sao má»™t ngÆ°á»i thÄ'ng minh nhÆ° ThÄ nh lá°ji chá°¶p nhá°-n má»™t thá»© lao Ä'á»™ng khá»« sai nhÆ° vá°-y. ThÄ nh chá»«o cÆ°á»i vÄ nÄ³i, anh cá°§n Ä'i Ä'á°çn PhÄ;ip Ä'á»f Ä'Ä²i sá»-a lá°ji bá°£n Ä;in cho cha.

"Ä°Ä' Ä'á»«c Latouche Treuille" cá°-p bá°çn Marseilles ngÄ y 6 thÄ;ing bá°£y nÄfm 1911 sau khi Ä'ÄÆ qua Singapore, Colombo vÄ Port Said. ThÄ nh nhá°-n Ä'Æ°á»£c nhá»¬ng Ä'á»ng IÆ°Æ;ing Ä'á°§u tiÄ°n khoá°£ng 10 frances. Chá»«ng Ä'Ä³ chá»«o Ä'Ä° cho vÄ i ngÄ y trÄ°n bá»«, nhÆ°ng ThÄ nh Ä'ÄÆ cÄ³ thá»f dá»«ng bÆ°á»c uá»ng cafe trÄ°n Ä'Æ°á»«ng Cannebiere, Ä'á»f Ä'Æ°á»£c gá»i bá°±ng "NgÄ i". ThÄ nh ngá°ç nhiÄ°n ká°çt luá°-n: "NgÆ°á»i PhÄ;ip á»ÿ PhÄ;ip tá»t hÆ;in lá»ch sá»± hÆ;in ngÆ°á»i PhÄ;ip á»ÿ Ä°Ä'ng dÆ°Æ;ing". Sau khi tÄ-m hiá»fu cÄ;ic hang cÄ'ng, ngÄµ há°m, gá°p gá»i Ä'á»§ cÄ;ic loá°ji Ä'Ä© bá»£m á»ÿ Ä'Äøy, ThÄ nh tá»± há»i, tá°ji sao ngÆ°á»i PhÄ;ip lá°ji khÄ'ng khai hoÄ; vÄfn mÄ-nh cho Ä'á»ng bÄ o chÄ-nh quá»c trÆ°á»c.

ThÄ nh quay lá°ji tÄ u trÆ°á»c khi nÄ³ nhá»« neo vÄ Ä'á°çn Le Havre ngÄ y 15 thÄ;ing 7. Sau Ä'Ä³ "Ä°Ä' Ä'á»«c Latouche Treuille" giong buá»m Ä'i Dunkirk, rá»i quay vá»« Marseilles vÄ neo á»ÿ Ä'Ä³ Ä'á°çn giá»a thÄ;ing 9. Tá»« Ä'Ä³, ThÄ nh Ä'ÄÆ viá°çt má»™t bá»©c thÆ° gá»-i thá°ng cho tá»ng thá»ng PhÄ;ip. Quá°£ IÄ má»™t sá»± kiá»†n gÄøy tÄ² mÄ², vÄ Ä'Ä;ing Ä'á»f in toÄ n vÄfn bá»©c thÆ° á»ÿ Ä'Äøy:

Marseilles

15 thÄ;ing 9 nÄfm 1911 ThÆ°a ngÄ i Tá»ng thá»ng!

TÄ'i rá°¶t rá°¶t lá°¶y IÄ m vinh dá»± Ä'Æ°á»£c nhá»« ngÄ i má»™t viá»†c nhá»« Ä'á»f cÄ³ thá»f Ä'Æ°á»£c vÄ o há»«c tá°ji trÆ°á»«ng Thuá»™c Ä'á»«a nhÆ° má»™t sinh viÄ°n thá»±c tá°-p.

Hiá»†n tá°ji, Ä'á»f kiá°çm sá»ng, tÄ'i Ä'ang phá°£i IÄ m viá»†c tá°ji hÄ°ng Chargeurs

RÃ©unis (tÃ u Ä'Ä' Ä'á»c LT). TÃ i Ä'ang bá» bá»• rÆji vÃ rá°Ït muá»'n cÃ³ Ä'Æ°á»£c má»™t ná»•n giÃjo dá»¥c Ä'á°Sy Ä'á»§. TÃ i muá»'n trá» Ý thÃ nh cÃ³ Ä-ch cho nÆ°á»»c PhÃjp vá»• vá°Ïn Ä'á»• cÃjc Ä'á»ng bá o cá»§a tÃ i, vÃ giÃ°p há»• cÃ³ thá»f Ä'Æ°á»£c hÆ°á»Ýng ná»ng thÃ nh quá°£ cá»§a giÃjo dá»¥c. TÃ i sinh tá°ji tá»%nh Nghá»ñan thuá»™c Annam .VÃ cÃng biá°Ït Æjn NgÃ i Tá»•ng thá»'ng Ä'Æ ra tay cá»©u giÃ°p

Nguyá»...n Tá°Ït ThÃ nh

Sinh nÃfm 1892

Con Ä'ng Nguyá»...n Sinh Huy (Tiá°Ïn sÃ©)

Sinh viÃ°n PhÃjp ngá»- vÃ HÃjn ngá»-

TrÆ°á»ng Thuá»™c Ä'á»a Ä'Æ°á»£c thÃ nh lá°-p nÃfm 1885 ná°±m má»¥c Ä'Ä-ch Ä'Ä o tá°jo nhÃ°n viÃ°n cho bá»™ mÃiy cai trá»c cá»§a PhÃjp tá°ji thuá»™c Ä'á»a, cÃ³ khoá°£ng 20 há»•c bá»ng cho cÃjc sinh viÃ°n tá» « Ä'Ä'ng DÆ°Æjng. Má»™t sá»' nhÃ nghiÃ°n cá»©u tá»• ra ngá°jc nhiÃ°n vá»• quyá°Ït Ä'á»nh xin há»•c cá»§a ThÃ nh, há»• cho rá°±ng cÃ³ thá»f IÃ°c Ä'Ä³ ThÃ nh Ä'Ä£ tá» « bá»• giá°¥c má»™ng Ä'ji quá»c Ä'á»f Ä'eo Ä'uá»•i con Ä'Æ°á»ng cÃng chá»©c. Tuy nhiÃ°n, thá»±c ra quyá°Ït Ä'á»nh nÃ y chá°ng cÃ³ gÃ- khÃjc vá»»i viá»¦c gia ná°-p Quá»c há»•c Huá°Ï. RÃµ rÃ ng IÃ ThÃ nh chÆ°a quyá°Ït Ä'á»nh Ä'Æ°á»£c mÃ-nh sá°½ phá°£i chá»•n con Ä'Æ°á»ng nÃ o Ä'á»f cá»©u nÆ°á»»c. VÃ Ä'ia»•u cÃ³ Ä-ch ná°Ït bÃ°y giá»• IÃ tiá°Ïp tá»¥c sá»± nghiá»¦p há»•c hÃ nh. Trong bá»©c thÆ° viá°Ït cho chá»c cá°-u mÃ'a hÃ- nÃfm 1911, ThÃ nh cÃng Ä'Ä£ nÃ³i vá»»i chá»c IÃ sá°½ Ä'i há»•c tá°ji PhÃjp khoá°£ng 5-6 nÃfm. CÃng cÃ³ thá»f Ä'Ä°y chá»%o IÃ má»™t Ä'á»™ng tájc ä°œqua ngÆ°á»•iä°• Ä'á°p má°t, mÃ sau nÃ y Há»" ChÃ- Minh cÃng Ä'Ä£ nhiá»•u lá°§n sá»- dá»¥ng, nguá»µ trang cho Ä'½ Ä'á»" Ä'Ä-ch thá»±c cá»§a mÃ-nh ná°±m Ä'á°jt Ä'Æ°á»£c má»¥c Ä'Ä-ch cuá»i cÃng.

Tá» « Marseilles, tÃ u "Ä'Ä' Ä'á»c Latouche Treville" vá»• Viá»¦t nam vÃ cá°-p bá°Ïn SÃ i gÃ°n vÃ o khoá°£ng giá»-a thÃjng 10, ThÃ nh rá»•i tÃ u vÃ tÃ-m cÃjch gá°-p cha. Tá» « khi má°Ït viá»¦c, Sá°c lang thang bájn thuá»c nam vÃ dá°y há»•c trong khá°p Nam bá»™. Thá°-m chÃ- cÃ³ lá°§n cÃ°n bá»c bá°t vÃ- say rÆ°á»£u. Má°c dÃ¹ rá°Ït cÃ³ thá»f trong khoá°£ng thá»•i gian Ä'Ä³, Ä'ng Ä'ang á»Ý loang quanh SÃ i gÃ°n, nhÆ°ng khÃng cÃ³ bá°±ng chá»©ng IÃ hai cha con Ä'Ä£ gá°-p nhau. NgÃ y 31/10/1911, ThÃ nh viá°Ït má»™t IÃj thÆ° cho ToÃ n quyá»•n PhÃjp tá°ji Annam, giá°£i thÃ-ch vá»• viá»¦c cha con chia cÃjch Ä'Ä£ 2 nÃfm vÃ ná»• chuyá»fn cho cha má»™t khoá°£n tiá»•n ná»• nhÆ°ng khÃng Ä'Æ°á»£c trá°£ lá»•i.

Quay trá»Ý lá°ji Marseilles, ThÃ nh ná°-n Ä'Æ°á»£c tin IÃ Ä'Æjn xin há»•c cá»§a mÃ-nh Ä'Ä£ bá»c tá» « chá»i. NhÃ trÆ°á»ng chá»%o ná°-n ná»ng há»•c sinh Ä'Æ°á»£c toÃ n quyá»•n Ä'Ä'ng DÆ°Æjng giá»»i thiá»¦tu. Khi tÃ u Ä'Æ°á»£c Ä'Æ°a IÃ°n bá»• sá»-a chá»-a tá°ji Le Havre, ThÃ nh quyá°Ït Ä'á»nh á»Ý lá°ji. Anh xin vÃ o IÃ m vÆ°á»•n cho má»™t chá»§ tÃ u á»Ý Sainte-Adresse, má»™t khu nghá»%o mÃjt Ä'Ä£ ná»•i tiá°Ïng ná»• ná»ng bá»©c tranh mÃ Monet vá°½ tá°ji Ä'Ä°y. HÃ ng ngÃ y, IÃ°c rá°£nh rá»-i anh lang thang trong thÆ° viá»¦t cá»§a Ä'ng chá»§ hoá°c luyá»¦n tiá°Ïng PhÃjp vá»»i con gÃji Ä'ng chá»§. CÃ³ thá»f IÃ ThÃ nh Ä'Ä£ Ä'i Paris gá°-p Phan Chu Trinh trong thá»•i gian nÃ y. (Theo má»™t sá»' nguá»"n tin, Ä'ng Sá°c Ä'Ä£ viá°Ït cho ThÃ nh má»™t thÆ° giá»»i thiá»¦tu cho Trinh khi cá°-u rá»•i Viá»¦t nam). Ná°Ït u há»•c gá°-p nhau, chá°c chá°n chá»§ Ä'á»• sÃ i ná»•i ná°Ït IÃ cuá»™c cÃjch má°jng dÃ°n quyá»•n cá»§a Trá°§n DÃ°n TiÃ°n lá°-t Ä'á»• triá»•u Ä'Ä-nh nhÃ Thanh Ä'á»f thÃ nh lá°-p má»™t nÆ°á»»c cá»™ng hoÃ kiá»fu phÆ°Æjng TÃ°y.

ThÃ nh cÃ³ quan há»¦ rá°Ït tá»t vá»»i chá»§ nhÃ , vÃ chÃ-nh Ä'ng nÃ y Ä'Ä£ giá»»i thiá»¦tu cá°-u cho má»™t con tÃ u Ä'i chÃ°u Phi cÃng cá»§a hÃ£ng Chargeurs Reunis. Má°c dÃ¹ nhiá»•u ngÆ°á»•i ngÃfn cá°£n, ThÃ nh vá°«n quyá°Ït chÃ- ra Ä'i. Anh Ä'Ä£ Ä'á°Ïn má»™t loá°jt cÃjc nÆ°á»»c Ä'-Phi, bao gá»"m Algeria, Tunisia, Morocco, India, Indochina,

Ä•Æ°Æjng Ä'á°Şu vá»i trá»i Ä'á°Şt

ThÄ'í thÄ°c bá»Ýi Ä½ chÄ-

NgÆ°á»i anh hÄ¹ng phá°Æi chiá°çn Ä'á°Şu cho Ä'á»ng bÄ o

CÄ³ má»™t Ä'ía»•u ThÄ nh khÄ'ng biá°çt IÄ cÄjç bá»©c thÆ° cá»Şa anh gá»-i cho Phan Chu Trinh Ä'á»•u rÆji vÄ o tay má°-t thÄjm PhÄjp. Trong khi khÄjm xÄ©t cÄfn há»™ cá»Şa Phan Chu Trinh, chÄ°ng Ä'ÄÆ phájt hiá»Şn ra ná»ng bá»©c thÆ° kÄ½ tÄ°n N. Tá°Şt ThÄ nh gá»-i tá»« sá»' 8, Stephen Street, Tottenham Court Road, London. Trong má»™t bá»©c thÆ° , ngÆ°á»i thanh niÄ°n nÄ y cÄ°n thá»• thá»t IÄ sá°½ tiá°çp tá»Şc sá»± nghiá»Şp cá»Şa Phan Chu Trinh. Cá°Ænh sÄjt PhÄjp Ä'ÄÆ ná»• cÄjç Ä'á»ng nghiá»Şp Anh tÄ-m kiá°çm nhÆ°ng chá°ng thá°Şy ai á»Ý Ä'á»«a chá»%o Ä'Ä³. Cá°Ænh sÄjt Anh lá»Şc khá°p London Ä'Æ°á»Æc 2 sinh viÄ°n Viá»Şt nam tÄ°n IÄ ThÄ nh, trong Ä'Ä³ cÄ³ má»™t Nguya»...n Tá°Şt ThÄ nh, nhÆ°ng há»• chá°ng cÄ³ dÄ-nh IÄ-u gÄ- Ä'á°çn chÄ-nh trá»ç.

KhÄ'ng cÄ³ nhiá»•u tÄ i liá»Şt minh chá»©ng cho hoá°çt Ä'á»™ng cá»Şa Há»« ChÄ- Minh á»Ý Anh. Má»™t sá»' nhÄ sá»- há»•c thá°-m chÄ- nghi ngá»• Ä'ng Ä'ÄÆ á»Ý Anh. Há»• cho rá°±ng Ä'ng Ä'ÄÆ bá»«a ra giai Ä'óá°çn Ä'Ä³ Ä'á»f cÄ³ Ä'Æ°á»Æc tá°Şm Äjo xuá°Şt thÄ°n vÄ' sá°Æn. Ä'ía»•u nÄ y hÆji vÄ IÄ½ vÄ- Há»« ChÄ- Minh chá°ng bao giá»• phá»Ş ná°-n nguá»«n gá»'c nhÄ nho cá»Şa mÄ-nh. Tuy nhiÄ°n cÄ³ nhiá»•u chá»©ng cá»« khá°±ng Ä'á»«nh Ä'Æ°á»Æc Há»« ChÄ- Minh Ä'ÄÆ á»Ý London. Thá»i Ä'ía»f m chÄ-nh xÄjç ThÄ nh quay vá»• PhÄjp CÄ°ng gÄ°y nhiá»•u tranh cÄÆi. Ä-t nhá°Şt IÄ chÄ-nh quyá»•n PhÄjp CÄ°ng khÄ'ng biá°çt gÄ- vá»• chuyá»Şn nÄ y cho Ä'á°çn khi cÄ³ má»™t sá»± kiá»Şn IÄ m cho ThÄ nh trá»Ý thÄ nh ngÆ°á»i Viá»Şt nam yÄ°u nÆ°á»çc ná»•i tiá°çng nhá°Şt á»Ý Ä'á°Şt nÆ°á»çc mÄ-nh. Há»« ChÄ- Minh viá°çt rá°±ng, Ä'ng Ä'ÄÆ quay vá»• PhÄjp khi chiá°çn tranh cÄ°n Ä'ang xá°Æy ra. Má»™t sá»' ngÆ°á»i quen CÄ° cá»Şa Ä'ng á»Ý Pari cho rá°±ng Ä'ng Ä'á°çn PhÄjp nÄfm 1917 hoá°çt 1918. ViÄ°n má°-t vá»Ş Ä'Æ°á»Æc phá°n cÄ'ng theo dÄpi Ä'ng vÄ o nÄfm 1919 bÄjo cÄjo rá°±ng Há»« ChÄ- Minh Ä'ÄÆ ä°œá»Ý PhÄjp tá»« IÄcuä°e. Nhiá»•u nguá»«n cho rá°±ng Ä'Ä³ IÄ khoá°Æng thÄjng 12/1917. LÄ½ do ThÄ nh vá»• PhÄjp cÄ³ thá»f dá»... hiá»fu. Sau chiá°çn tranh, sá»' ngÆ°á»i Viá»Şt nam tá°çj PhÄjp Ä'ÄÆ tÄfng IÄ°n gá°Şp bá»™i so vá»i trÆ°á»çc Ä'Ä³. HÄ ng ngÄ n ngÆ°á»i Viá»Şt nam IÄ m viá»Şc tá°çj cÄjç cÄ'ng xÆ°á»Ýng, tham gia quÄ°n Ä'á»™i so vá»i khÄ'ng Ä'á°çn 100 ngÆ°á»i trÆ°á»çc chiá°çn tranh. Qua má»i quan há»Ş Ä'ÄÆ sá°µn cÄ³ vá»i Phan Chu Trinh vÄ Phan VÄfn TrÆ°á»çng, ThÄ nh cÄ³ thá»f thÄ°m ná°-p vÄ o cá»™ng Ä'á»ng chÄ-nh trá»« Viá»Şt nam há°Æi ngoá°çj ná°±m mÆ°u Ä'á»« cá»©u nÆ°á»çc. Trinh Ä'ang Ä'Æ°á»Æc coi IÄ IÄ°nh tá»Ş cá»Şa phong trá o, nhÆ°ng sau khi bá»ç bá°çt vÄ- nghi ngá»• phá°Æn bá»™i há»« Ä'á°Şu chiá°çn tranh, Trinh trá»Ý nÄ°n rá°Şt thá°-n trá»ng.

Sau khi vá»• Paris, ThÄ nh nhanh chÄ³ng tham gia vÄ o cÄjç hoá°çt Ä'á»™ng kÄ-ch Ä'á»™ng cÄ'ng nhÄ°n Viá»Şt nam trong bá»i cá°Ænh cÄjç cuá»™c chá»ng Ä'á»i á»Ý PhÄjp ngÄ y má»™t nhiá»•u do sá»± kÄ°o dÄ i khá»'c liá»Şt cá»Şa chiá°çn tranh. CÄ°ng chÆ°a rÄµ, IÄ m thá°ç nÄ o ThÄ nh cÄ³ thá»f tham gia vÄ o cÄjç hoá°çt Ä'á»™ng Ä'Ä³. CÄ³ thá»f vá»i tÆ° cÄjç cá»Şa Há»™i cÄ'ng nhÄ°n há°Æi ngoá°çj? CÄ°ng cÄ³ thá»f IÄ quan há»Ş trá»±c tiá°çp vá»i cÄjç nhÄ hoá°çt Ä'á»™ng cÄjçnh tá°Æ. Má»™t nhÄ hoá°çt Ä'á»™ng cÄjç má°çng, Boris Souvarine, sau nÄ y trá»Ý thÄ nh sá»- gia ná»« láoçj Ä'ÄÆ tá»«ng gá°p ThÄ nh ngay sau khi anh tá»« London trá»Ý vá»•. Ä'ng cho rá°±ng Ä'Ä³ IÄ vÄ o khoá°Æng nÄfm 1917.

ThÄ nh thuÄ¹ 1 cÄfn há»™ dÆj dÄjy tá°çj Montmartre vÄ tham gia sinh hoá°çt vá»i chi bá»™ Ä'á°Æng XÄÆ há»™i PhÄjp tá°çj Ä'Ä³. Souvarine Ä'ÄÆ giá»i thiá»Şt ThÄ nh vá»i Leo Poldes, ngÆ°á»i sÄjng lá°-p CÄcu lá°çc bá»™ Faubourg. CÄjç buá»i nÄ³i chuyá»Şn diá»...n ra thÆ°á»ng xuyÄ°n vá»• tá°Şt cá°Æ cÄjç chá»Ş Ä'á»• tá»« chÄ-nh trá»« tá»i ná»ng Ä'ía»•u huyá»•n bÄ-. Souvarine ná»« láoçj IÄ ThÄ nh rá°Şt bá°½n lá°½n, thá°-m chÄ- khÄ°m nÄ°m, nhÆ°ng hoÄ nhÄÆ vÄ ham há»•c. Má»i ngÆ°á»i cÄ°n gá»i anh IÄ ä°œngÆ°á»i cÄ°m á»Ý Montmartre°e. Leo Poldes IÄ ngÆ°á»i Ä'ÄÆ rÄ°n luyá»Şn tÄ-nh nhÄ°t nhÄjt cá»Şa ThÄ nh bá°±ng cÄjç bá°çt anh

phÄjt biá»fu trÆ°á»c cá»- toá°j. Trong bÄ i phÄjt biá»fu Ä'á°su tiÄ°n cá»§a mÄ-nh miÄ°u tá°£
sá»± thá»ng khá»• cá»§a nhÄçn dÄçn thuá»™c Ä'á»a, ThÄ nh thá°-m chÄ- cÄ°n nÄ°i lá°p. .
KhÄ°ng má°y ngÆ°á»i trong cá»- toá°j hiá»fu, nhÆ°ng há»• thÄ°ng cá°£m vá»i chá»§ Ä'á»• vÄ
ThÄ nh Ä'Æ°á»£c hoan há° nhiá»† liá»†. Sau Ä'Ä° ThÄ nh Ä'Æ°á»£c má»i phÄjt biá»fu thÆ°á»ng
xuyÄ°n.

Trong cuá»™c trá°£ lá»i phá»ng vá°ñn nhÄ vÄfn Má»¹ Stanley Karnow, Leo Ä'Ä° nhá°-n xÄ°t
vá»• ThÄ nh trong thá»i gian anh tham gia cÄçú lá°jç bá»™ Faubourg: ä°œcÄ° hÆji hÆ°á»ng cá»§a Chapline, hÄ i hÆ°á»ng
buá»n, vous savezâ°.
i Leo Ä'á°-c biá»† cÄ° á°ñn tÆ°á»£ng vá»• Ä'Ä' i má°-t sÄjng vÄ IÄ°ng ham mÄ° há»• cá»§a
ThÄ nh. Anh Ä'Ä° vÆ°á»£t qua Ä'Æ°á»£c ná»—i sá»£ hÄ°i phá°£i phÄjt biá»fu trÆ°á»c cÄ°ng chÄ°ng
vÄ tÄ-ch cá»±c tham gia vÄ o cÄjç cuá»™c tranh luá°-n. Qua Ä'Ä° ThÄ nh quen biá°çt
nhá»ng nhÄçn vá°-t ná»i tiá°çng trong giá»i trÄ- thá»©c cÄjch má°jng PhÄjp: nhÄ vÄfn xÄ°£
há»™i Paul Louis, nhÄ quÄçn sá»± Jacque Doriot, tiá»fu thuyá°çt gia Henri
Barbousse vá»i nhá»ng tÄjç phá°©m miÄ°u tá°£ sá»± cÄ°ng cá»±c cá»§a binh IÄ-nh trÄ°n má°-t
trá°-n.

Ä°Ä° gá°§n 30 tuá»i, vÄ há°su nhÆ° kinh nghiá»†m nghá»• nghiá»†p chá»%o loanh quanh má°y
viá»†c phá»y bá°çp hoá°-c dá°jy há»•c, lá°jç khÄ°ng cÄ° giá°y phÄ°p IÄ m viá»†c ThÄ nh khÄ°ng
thá»f xin Ä'Æ°á»£c viá»†c á»•n Ä'á»nh. Anh phá°£i IÄ m Ä'á»§ viá»†c tá» « bájç mÄ°n Äfn Viá»†t nam,
ká°» bá°£ng hiá»†u, dá°jy chá» HÄjç, IÄ m ná°çn... Cuá»i cÄ°ng anh kiá°çm Ä'Æ°á»£c má»™t chÄçn
tÄ° má u á°£nh Ä'en trá°ng trong má»™t hiá»†u á°£nh cá»§a Phan Chu Trinh. VÄ o nhá»ng
thá»i gian rá»—i ThÄ nh hay ngá»i IÄ- trong thÆ° viá»†n vÄ Ä'á»•c cÄjç tÄjç phá°©m cá»§a
Secxpia, Tolxtoi, Lá»— Tá°ñn, Hugo, Zola, Dickens. Gia tÄ i cá»§a anh chá»%o cÄ°
cÄji va li vÄ thÆ°á»ng xuyÄ°n chuyá»fn chá»— trong nhá»ng nhÄ trá»• chá°-t há°p cá»§a
khu cÄ°ng nhÄçn Paris.

Thá»§ Ä'Ä' cá»§a nÆ°á»c PhÄjp cuá»i chiá°çn tranh vá°«n tham vá»ng trá»Y thÄ nh trung tÄçm
chÄ-nh trá» vÄ vÄfn hoÄj cá»§a thá°ç giá»i phÆ°Æjng TÄçy. Rá°y† nhá»•u nhá»ng nhÄ tÆ°
tÆ°á»Yng lá»—i lá°jç cá»§a thá°ç ká». 19 Ä'Ä° sá»ng á»Y Paris. KhÄ°ng khÄ- cÄjch má°jng cÄ ng
sá»±c sÄ°i trong giai Ä'oá°jç cuá»i chiá°çn tranh, khi sá»± tÄ n bá°jç cá»§a cuá»™c chiá°çn
Ä'á»• thÄ°m dá°su vÄ o phong trÄ o chá»ng chá»§ nghÄ°a tÆ° bá°£n. Viá»†t nam chiá°çm sá»'
IÆ°á»£ng lá»n nhá°y† trong cá»™ng Ä'á»ng há°£i ngoá°jç tá°jç Paris thá»i Ä'ia»fm Ä'Ä°: khoá°£ng
50.000 ngÆ°á»i, trong Ä'Ä° cÄ° há ng trÄfm con em trÄ- thá»©c. Trong bá°su khÄ°ng
khÄ- bá» chÄ-nh trá» hoÄj cao Ä'á»™, lá»p sinh viÄ°n nÄ y Ä'Ä° hoÄ n toÄ n chÄ-n muá»i
cho nhá»ng hoá°çt Ä'á»™ng chÄ-nh trá» hÆ°á»ng tá»i Ä'á»™c IÄ°p dÄçn tá»™c. Rá°y† tiá°çc IÄ
chá°çng cÄ° gÄ- xá°£y ra cá°£. Trong giá»i cÄ° á°£nh hÆ°á»Yng, má»™t sá»' muá»n má°-c cá°£ vá»i
PhÄjp cho thÄ°m quyá»n tá»± chá»§ Ä'á»i lá°y viá»†c Ä'Ä° tham gia bá°£o vá»† má°«u quá»c
trong chiá°çn tranh, má»™t sá»' thÄ- lá°jç bá- má°-t Ä'Ä°m vá»i Ä'á»©c Ä'á»f hy vá»ng PhÄjp
thua trá°-n. Theo cá°£nh sÄjt PhÄjp, Phan Chu Trinh vÄ bá°jç Ä°ng IÄ Phan VÄfn
TrÆ°á»ng Ä'Ä° thá»- cá°£ hai phÆ°Æjng Äjç nÄ y. (Phan VÄfn TrÆ°á»ng sinh nÄfm 1878 tá°jç
HÄ Ä'Ä°ng, há»•c luá°-t vÄ trá»Y thÄ nh cÄ°ng dÄçn PhÄjp nÄfm 1910). Cá°£ hai Ä'Ä° thÄ nh
lá°-p ä°œHá»™i Ä'á»ng thÄçn Äjçä° trÆ°á»c khi chiá°çn tranh xá°£y ra, nhÆ°ng chá»%o thu thá°-p
Ä'Æ°á»£c khoá°£ng 20 chá»yç thÄ nh viÄ°n. Trinh, Ä'Æ°á»£c coi IÄ nhÄ Ä'Ä° tÆ°á»Yng, tá»• ra
rá°y† Ä-t cÄ° khá°£ nÄfng tá»• chá»©c. Tuy nhiÄ°n, do cÄ° tin Ä'á»ng vá»• viá»†c há»• Ä'ang dá»±
kiá°çn lá°-t Ä'á»• chÄ-nh quyá»n tá°jç Ä'Ä°ng dÆ°Æjng, cá°£ hai Ä'Ä° bá» tá°jç giam ngay sau
khi chiá°çn tranh ná»• ra. ChÄ-nh vÄ- IÄ½ do Ä'Ä° má nhá»ng bá»©c thÆ° ThÄ nh gá»-i cho
Trinh Ä'á»•u rÆji vÄ o tay cá°£nh sÄjt PhÄjp.

Sau khi Ä'Æ°á»£c tha, TrÆ°á»ng vÄ Trinh khÄ°ng dÄjçm nghÄ° Ä'á°çn chuyá»†n thÄjch thá»©c
chá°ç Ä'á»™ thá»±c dÄçn ná»-a. Cá»™ng Ä'á»ng Viá»†t nam há°£i ngoá°jç thá»±c sá»± Ä'Ä-nh trá»† vá»•
má°-t chÄ-nh trá»ç. ThÄ nh muá»n nhanh chÄ°ng thay Ä'á»i tÄ-nh hÄ-nh Ä'Ä°. Má°-c dÄ°1,
cho Ä'á°çn IÄ°c Ä'Ä° thÄ nh tÄ-ch chÄ-nh trá»ç cá»§a anh má»i chá»%o IÄ phiÄ°n dá»ch cho
cuá»™c biá»fu tÄ-nh tá°jç Huá°ç nÄfm nÄ o. TrÄ°ng bá»• ngoÄ i hoÄ n toÄ n khÄ°ng bá°-t má°-t,
bá°jçn bá- Ä'á»•u phá°£i thá» «a nhá°-n anh cÄ° má»™t Ä'Ä' i má°-t sÄjng vÄ cÄji nhÄ-n mÄ°nh liá»† nhÆ° xuyÄ°n thá°y suy
nghÄ° cá»§a ngÆ°á»i Ä'á»i thoá°jç.

HÃ nÄfm 1919, Ä'Æ°á»£c sá»± bá°£o trá»£ cá»£Sa Trinh & TrÆ°á»•ng, ThÃ nh thÃ nh lá°-p Há»™i Ä'ji quá»c Annam. NgoÄ i nhá»ng thÃ nh viÄ°n trÃ- thá»©c, ThÃ nh cÃ²n IÄ' i kÃ©o thÃ°m má»™t sá»' thÃ nh viÄ°n tá» « tá°£ng lá»p lao Ä'á»™ng mÃ anh quen tá» « há»i cÃ²n IÄ m thúá»- thá»§ tá°ji Marseilles, Le Havre, Toulon. Bá»• ngoÄ i, há»™i khÃ'ng Ä'á°t ra nhá»ng má»¥c tiÄ°u cá»±c Ä'oan Ä'á»f IÄ' i kÃ©o Ä'Ä'ng Ä'á°£o sá»± tham gia cá»£sa cá»™ng Ä'á»ng ngÆ°á»•i Viá»†. Viá»†c dÃ'ng chá» Annam thay cho Viá»† nam muá»'n cho chÃ-nh quyá»•n thá°¥y Há»™i khÃ'ng phá°£i IÄ má»'i nguy hiá»fm cho chá°¿ Ä'á»™ thá»±c dÃ°n. Thá»±c chá°¥t, ngay tá» « Ä'á°£u, ThÃ nh muá»'n biá°¿n há»™i thÃ nh má»™t lá»±c IÆ°á»£ng hiá»†u quá°£ chá»ng lá°ji chá°¿ Ä'á»™ thá»±c dÃ°n á»Ý Ä'Ä'ng DÆ°Æjng. Anh Ä'Ä£ liÄ°n lá°¿c vá»i nhá»ng há»™i tÆ°Æjng tá»± cá»£sa ngÆ°á»•i Triá»•u tiÄ°n vÃ Tuynizi. Ä'Ä°y IÄ má»™t thá»•i Ä'ia»fm há°¿t sá»©c thuá°-n lá»£i cho nhá»ng hoá°¿t Ä'á»™ng tÆ°Æjng tá»±. Sau chiá°¿n tranh, Paris trá»Ý thÃ nh trung tÃ°m kÃ-ch Ä'á»™ng cá»£sa cÃ¿c nhÃ³m chá»ng thá»±c dÃ°n. CÃ¿c cuá»™c thá°£o luá°-n vá»• chá»§ Ä'á» nÄ y diá»...n ra thÆ°á»ng xuyÄ°n á»Ý quá»c há»™i PhÃjp. ToÄ n quyá»n Albert Sarraut Ä'Ä£ phÃjt biá»fu tá°ji HÄ ná»™i há»©a há°n nhiá»•u quyá»n hÆj cho nhÃ°n dÃ°n Viá»† nam. NÄfm 1919, Ä'á°ji diá»†n cÃ¿c nÆ°á»c Ä'á»ng minh thá°ng trá°-n há»•p tá°ji Versailles Ä'á»f Ä'Ä m phÃjn Ä'ia»•u kiá»†n Ä'á°£u hÃ ng cá»£sa khá»'i Trung tÃ°m vÃ tá»• chá»©c thá°¿ giá»i sau chiá°¿n tranh. Tá»ng thá»ng Má»¹ Wilson Ä'Ä£ mang lá°ji niá»m hy vá»ng cho cÃ¿c dÃ°n tá»™c thuá»™c Ä'á»a bá°ng luá°-n cÆ°Æjng 14 Ä'ia»fm, trong Ä'Ä³ thá» «a nhá°-n quyá»n tá»± quyá°¿t cá»£sa tá°¥t cá°£ cÃ¿c dÃ°n tá»™c.

NgÄ y 18/6/1919, Há»™i Ä'ji quá»c Annam do Nguyá»...n Ä'•i Quá»c kÃ½ tá°n Ä'Ä£ cÃ'ng bá»' bá°£n kiá°¿n nghá» « 8 Ä'ia»f cÃ³ tÄ°n: äœYÄ°u cá°£u cá»£sa nhÃ°n dÃ°n AnnamÄ° gá»-i cÃ¿c quá»c gia Ä'á»ng minh, Ä'á»• nghá» « Ä'jp dá»¥ng nhá»ng tÆ° tÆ°á»Ýng cá»£sa Wilson cho thuá»™c Ä'á»a cá»£sa PhÃjp tá°ji Ä'Ä'ng Nam Ä'. NgÄ'n ngá» cá»£sa bá°£n kiá°¿n nghá» « rá°¥t Ä'n hoÄ , khÃ'ng Ä'á°t Ä'ia»•u kiá»†n Ä'á»™c lá°-p dÃ°n tá»™c mÃ chá»% Ä'Ä² há»•i quyá»n tá»± quyá°¿t vá»• chÃ-nh trá» , sá»± bÃ-nh Ä'á°ng giá»a ngÆ°á»•i PhÃjp vÃ ngÆ°á»•i Viá»†, quyá»n tá»± do bÃjo chÃ-, há»™i há»•p, bÃ£i bá»• cÃ¿c loá°ji thuá°¿ hÃ khá°c.

Nhiá»•u nhÃ sá»- há»•c Ä'Ä£ nghi ngá»• rá°ng ThÃ nh IÄ tÃ¿c giá°£ duy nhá°¥t cá»£sa bá°£n kiá°¿n nghá» «. Há»• cho Ä'Ä³ IÄ cÃ'ng sá»©c tá°-p thá»f. Nhiá»•u ngÆ°á»•i cho rá°ng Ä'Ä°y IÄ tÃ¿c phá°©m cá»£sa Phan VÃfn TrÆ°á»ng, ngÆ°á»•i Ä'Æ°á»£c cho IÄ trÃ- thá»©c nhá°¥t trong há»™i. Trong cuá»'n tá»± truyá»†n cá»£sa mÃ-nh, Há» « ChÃ- Minh tá»± nhá°-n mÃ-nh IÄ tÃ¿c giá°£ vÃ Phan VÃfn TrÆ°á»ng Ä'Ä£ chá»%nh vÃfn phá°¿m tiá°¿ng PhÃjp cho Ä'ng. Tuy nhiÄ°n viá»†c ThÃ nh cÃ³ IÄ tÃ¿c giá°£ hay khÃ'ng khÃ'ng quan trá»ng bá»Ý chÃ-nh anh IÄ ngÆ°á»•i Ä'Ä£ tá»• chá»©c cÃ'ng bá»' bá°£n kiá°¿n nghá» « vá» sau Ä'Ä³ tá»± nhá°-n mÃ-nh IÄ Nguyá»...n Ä'•i Quá»c. ChÃ-nh ThÃ nh Ä'Ä£ Ä'Æ°á»a tá°-n tay bá°£n kiá°¿n nghá» « cho cÃ¿c thÃ nh viÄ°n chá»§ yá°¿u cá»£sa nghá» « viá»†n vÃ tá»ng thá»ng PhÃjp. CÃ©ng IÄ anh dá°¥n bÆ°á»c trÃ°n cÃ¿c hÃ nh lang cá»£sa Ä'ia»†n Verseille Ä'á»f trao bá°£n kiá°¿n nghá» « cho cÃ¿c Ä'oÄ n Ä'á°ji biá»fu Ä'á»ng minh. Qua cÃ¿c má»'i quan há»† cá»£sa mÃ-nh ThÃ nh Ä'Ä£ cÃ'ng bá»' bá°£n kiá°¿n nghá» « trÃ°n bÃjo NhÃ°n Ä'á°jo vÃ nhá»• cÃ¿c chiá°¿n há»-u tá» « thá»•i cÃ²n thuá»- thá»§ phÃ°n phá»'i hÆj 6000 bá°£n copy trÃ°n cÃ¿c Ä'Æ°á»ng phá»' Paris.

Chá°ng cÃ³ há»'i Ä°m nÄ o tá» « chÃ-nh quyá»n PhÃjp má°c dÃ' cÃ¿c cuá»™c thá°£o luá°-n vá»• vá°¥n Ä'á»• thuá»™c Ä'á»a vá°«n Ä'ang diá»...n ra tá°ji nghá» « viá»†n. Há»™i nghá» « Versaille cÃ©ng IÄ m thnh vá»• chá»§ Ä'á»• nÄ y. Tá»ng thá»ng Wilson, dÆ°á»i sá»©c Ä'öp cá»£sa cÃ¿c Ä'á»ng minh Ä'Ä£ khÃ'ng bá°£o vá»† tuyÄ°n bá»' 14 Ä'ia»fm cá»£sa mÃ-nh. Cá°£ thá°¿ giá»i thuá»™c Ä'á»a cá»£sá» thá°¥t vá»ng.

Tuy nhiÄ°n bá°£n kiá°¿n nghá» « cÃ©ng Ä'Ä£ IÄ m kinh ngá°¿c giá»i chá»©c chÃ-nh trá» « PhÃjp. NgÄ y 23/6, tá»ng thá»ng PhÃjp viá°¿t thÆ° cho toÄ n quyá»n Albert Sarraut, Ä'á»• nghá» « xem xÃ©t vÃ xÃ¿c Ä'á» (nh danh tÃ-nh tÃ¿c giá°£. ThÃjng 8, tin tá» « Ä'Ä'ng dÆ°Æjng bÃjo vá»•: bá°£n kiá°¿n nghá» « Ä'ang Ä'Æ°á»£c phÃ°n phÃjt trÃ°n cÃ¿c Ä'Æ°á»ng phá»' HÄ ná»™i vÃ Ä'Ä£ gÄ°y nÄ°n cuá»™c thá°£o luá°-n sÃ' i ná»•i trong bÃjo giá»i. ThÃjng 9, ThÃ nh chÃ-nh thá»©c xÃ¿c nhá°-n mÃ-nh IÄ Nguyá»...n Ä'•i Quá»c cá»£sa tá»± tá»• bÃjo Trung hoa tá°ji Paris. CÃ©ng vÃ o quá°£ng thá»•i gian Ä'Ä³, thanh tra má°t thÃjm PhÃjp Paul Arnoux, chuyÄ°n theo dÃ°i cá»™ng Ä'á»ng Viá»† nam há°£i

ngoá'ji, tÃ-nh cá»• gá'p ThÃ nh Ä'ang Ä'i phÃçn phÃjt truyá»•n Ä'Æjn. Sau má'ÿy lá'õSn uá'ng cafe, bá»• á'õnh hÆ'á»•Ýng bá»•Ýi nhiá»•tt huyá'õzt cá»•Sa chÃ ng trai trá'õ», Arnoux Ä'Ä£ li'Än lá'õjc vá»•i Bá»™ thuá»™c Ä'á»•a vÃ thu xá'õzp Ä'á»•f Albert Sarraut gá'p ThÃ nh. VÃ cuá»™c gá'p Ä'Ä£ diá»...n ra ngÃ y 6 thÃjng 9 tá'õji toÃ nhÃ Bá»™ thuá»™c Ä'á»•a á'õÝ phá' Ordinat. CÃjc má'õ-t thÃjm PhÃjp Ä'Ä£ tranh thá»•S thá»•i cÆj nÃ y Ä'á»•f chá»•ÿp á'õnh hÃ²ng tÃ-m ra tung tÃ-ch chÃ-nh xÃjc cá»•Sa ThÃ nh.

CÃ³ thá»•f Nguyá»...n Ä'õ Quá»'c (nhÆ' ThÃ nh Ä'Ä£ tá»± gá»•i mã-nh) Ä'Ä£ nuÃ'í má»™t chÃ'õt hy vá»•ng bá'õn kiá'õzn nghá»• cá»•Sa mã-nh cÃ³ thá»•f thá'õÿu tai chÃ-nh quyá»•n PhÃjp vÃ mang lá'õji nhá»-ng thay Ä'á»•i á'õÝ Ä'õ'ng DÆ'Æjng. Bá'õn tÃ-nh cá»•Sa anh IÃ tin vÃ o nhá»-ng Ä'á'õ»•u tá»'t Ä'á'õ'p cá»•Sa con ngÆ'á»•i, ká»•f cá'õ£ ká'õ» thÃ¹. Sau khi Ä'í má»™t vÃ²ng Thuá»µ sÃ©, Ä'½, Ä'á»•©c, ThÃ nh Ä'Ä£ ká»•f vá»•i bá'õjn cá»•Sa mã-nh: â€œnáo'õu bá'õjn IÃ ngÆ'á»•i tá»'t, á'õÝ Ä'õ'cu bá'õjn cÃ©ng gá'p ngÆ'õ. CÃ©ng cÃ³ thá»•f IÃ ThÃ nh Ä'Ä£ tin vÃ o nhá»-ng lá»•i dá»•ÿ dá»• cá»•Sa A. Sarraut. Trong cuá»™c trá'õ£ lá»•i phá»•ng vá'õÿn cho tá»• bÃjo Trung hoa Thá'õz giá»•i, sau khi phÃ n nÃ n vá»• tÃ-nh hÃ-nh tá»•i tá»•ÿ á'õÝ Ä'õ'ng DÆ'Æjng, ThÃ nh Ä'Ä£ thá»•a nhá'õ-n IÃ trÆ'á»•c tiÃn cá'õSn cÃ³ quyá»•n tá»± do ngÃ'n luá'õ-n Ä'á»•f nÃçng cao dÃçn trÃ- sau Ä'Ã³ má»•i cÃ³ thá»•f tÃ-nh Ä'á'õzn quyá»•n tá»± trá»•, tiá'õzn IÃn Ä'á»•™c lá'õ-p.

NhÆ'õng nhá»-ng hy vá»•ng cá»•Sa Nguyá»...n Ä'õ Quá»'c Ä'Ä£ nhanh chÃ³ng bá»• tÃ n lá»•ÿi. Ngay sau cuá»™c gá'p gá»•j, ThÃ nh Ä'Ä£ gá»•i Ä'á'õzn A. Sarraut toÃ n vÃfn bá'õn kiá'õzn nghá»• cÃ'ng vá»•i bá»•c thÆ'õ Ä'í kÃ'm nhÆ'õ sau:

NhÆ'õ Ä'Ä£ trao Ä'á»•i vá»•i NgÃ i hÃ'm qua, tÃ'í xin gá»•i kÃ'm Ä'õ'ÿy toÃ n vÃfn BÃjn kiá'õzn nghá»•. VÃ- NgÃ i Ä'Ä£ thá'õ-t IÃ tá»'t bá»•ng cho phÃ©p tÃ'í nÃ³i chuyá»•fn thá'õ³ng thá'õ'n, tÃ'í Ä'Ä£ má'õjo muá»™i há»•i NgÃ i rá'õ±ng liá»•ÿu Ä'Ä£ cÃ³ hÃ nh Ä'á»•™ng nÃ o Ä'Æ'á»•£c tiá'õzn hÃ nh li'Än quan Ä'á'õzn 8 Ä'á'õ'fm kiá'õzn nghá»•. Ä'õ'jng tiá'õzc IÃ cÃ'cu trá'õ£ lá»•i khÃ'ng Ä'Æ'á»•£c thoá'õ£ mã£n.

Xin NgÃ i nhá'õ-n cho IÃ²ng kÃ-nh trá»•ng cá»•Sa tÃ'í.

Nguyá»...n Ä'õ Quá»'c

Má'ÿy ngÃ y sau, má'õ-t thÃjm PhÃjp Ä'Ä£ xÃjc Ä'á»•nh Ä'Æ'á»•£c Nguyá»...n Ä'õ Quá»'c tÃn thá'õ-t IÃ Nguyá»...n Tá'õÿt ThÃ nh, con Ä'õng Nguyá»...n Sinh Sá'õc vÃ Ä'Ä£ tham gia xÃ'õi giá»•ÿc ná»•i loá'õjn á'õÝ Huá'õz nÃfm 1908.

Cho dÃ¹ Ä'á»•™ng cÆj gá»•i Bá'õn kiá'õzn nghá»• IÃ gÃ- Ä'í ná»•a, khÃ'ng nghi ngá»• IÃ Nguyá»...n Ä'õ Quá»'c Ä'Ä£ gÃ'ÿ Ä'Æ'á»•£c tiá'õzn vang to lá»•n trong phong trÃ o yÃ'au nÆ'á»•c Viá»•tt nam tá'õji PhÃjp. NgÆ'á»•i giÃ thÃ- kinh ngá'õjc vÃ- sá»± tÃjo tá»•£n cá»•Sa anh thá»•£ tÃ'í mã u. Thanh ni'Än thÃ- nhÆ'õ Ä'Æ'á»•£c tiá'õzp thÃm nhiá»•tt huyá'õzt. Má»™t sá»•' ká'õ» khÃ'n ngoan thÃ- coi anh nhÆ'õ â€œngÆ'á»•i man rá»•£â€•. Há»• thÃ- thá'õSm: liá»•ÿu cÃ³ thá»•f hy vá»•ng Ä'Æ'á»•£c gÃ- á'õÝ má»™t tay Ä'á'õÿu xá»•© Nghá»•tt?

BÃjn kiá'õzn nghá»• cÃ©ng Ä'Ä£ mang lá'õji cho Nguyá»...n Ä'õ Quá»'c sá»± kÃ-nh trá»•ng cá»•Sa cÃjc Ä'á»•"ng chÃ- trong Ä'á'õ£ng XÃ£ há»™i PhÃjp (FSP). Má'õc dÃ¹ IÃc Ä'Ã³ Ä'Ä£ quen vá»•i nhá»-ng tÃn tuá»•i lá»•n cá»•Sa FSP nhÆ'õ Marcel Cachin, Paul-Vaillant Couturier, Leon Blum, Edouard Herriot, Henri Barbusse vÃ chÃju cá»•Sa Karl Max -Jean Longuet, theo lá»•i cá»•Sa Zecchini, ThÃ nh chÆ'õa bao giá»• Ä'Æ'á»•£c coi IÃ thÃ nh vi'Än Ä'á'õÿy Ä'á»•S cá»•Sa FSP cho Ä'á'õzn khi Bá'õn kiá'õzn nghá»• Ä'Æ'á»•£c cÃ'ng bá»•. Há»• ChÃ- Minh Ä'Ä£ thá»•a nhá'õ-n rá'õ±ng Ä'õng tham gia FSP vÃ- â€œhá»• thÃ'ng cá'õ£m vá»•i tÃ'í, vá»•i cuá»™c Ä'á'õÿu tranh cá»•Sa nhá»-ng dÃçn tá»™c bá»• Ä'õp bá»•câ€•. Thi'Än hÆ'á»•ng vá»• Chá»•S NghÃ©a XÃ£ Há»™i cá»•Sa Há»• ChÃ- Minh cÃ©ng nhÆ'õ cá»•Sa nhiá»•u nhÃ dÃçn tuÃ½ chÃ'õu Ä'õ khÃjc cÃ³ thá»•f giá'õ£i thÃ-ch nhÆ'õ há'õ-u quá'õ£ tá»± nhi'Än cá»•Sa chá'õ Ä'á»•™

thuá»™c Ä'á» «a tÄ n bá°jo cá»§a chá»§ nghÄ©a tÆ° bá°En Ä'á°¿ quá»'c. NhÆ°ng giá°Ei thÄ-ch nhÆ° thá°¿ cÄ©ng chÆ°a Ä'á°Sy Ä'á°§. CÄjc nhÄ trÄ- thá»©c chÄøu Ä°, (Ä'á°c biá»†t IÄ á»Ý Trung quá»'c vÄ Viá»†t nam) cá°Em thá°y Ä'á°jo Ä'á°©c tá°-p thá»f cá»§a chá»§ nghÄ©a xÄ£ há»™i phÆ°Æjng TÄøy xem ra gá°Sn gÄ©i vá»i Ä'á°jo Khá»•ng hÆjng thÄji Ä'á°™ vá» « ká»- vÄ chá°y Ä'ua lá»£i nhuá°-n cá»§a chá»§ nghÄ©a tÆ° bá°En. Ä'á°'i vá»i há»• sá»± hÄ o nhoÄjng cá»§a cÄjc thÄ nh phá»' thÆ°Æjng má°ji thá°-t Ä'Äjng tá»Ým, cÄ°n ná»•n cÄ°ng nghiá»†p thÄ- bá» « tha hoÄj bá»Ýi sá»± tham lam vÄ bÄ nh trÆ°á»ng. NgÆ°á»£c lá°ji chá»§ nghÄ©a xÄ£ há»™i tÄjng dÆ°Æjng cÄjc cá»' gá°ng tá°-p thá»f, kÄu gá»•i lá»'i sá»'ng giá°En dá» «, bÄ-nh Ä'á°ng vá»• cá»§a cá°Ei vÄ cÆj há»™i cÄ° nhiá»•u Ä'ía»fm tÆ°Æjng Ä'á°"ng vá»i nho giÄjo. Xem ra IÄ tá» « Khá»•ng tá»- tá»i Max gá°Sn hÆjng tá»i Adam Smith vÄ John Mill.

Tá» « nÄfm 1920 trá»Ý Ä'i NgÄ i (Monsieur) Nguyá»...n tham gia tÄ-ch cá»±c hÆjng cÄjc hoá°jt Ä'á»™ng chÄ-nh trá» « cá»§a FSP, LiÄ°n Ä'oÄ n lao Ä'á»™ng vÄ LiÄ°n minh quyá»•n con ngÆ°á»•i. NhÆ°ng cá° vá»° nhÆ° Ä'ng cÄ©ng dá°Sn dá°Sn nhá°-n ra rá°±ng, cÄjc Ä'á»"ng chÄ- cá»§a Ä'ng chá°ng má°y quan tÄøm Ä'á°¿n cÄjc vá°ñn Ä'á°• thuá»™c Ä'á» «a. Max cá° khuyñh hÆ°á»ng trá»ng Ä'u vÄ há»™i cá»§a Ä'ng cÄ©ng vá°-y. Thuá»™c Ä'á» «a, nÄ°i cho cÄ°ng, cung cá°p cá»§a cá°Ei cho cÄjch má°jng vÄ cÄ°ng viá»†c cho cÄjc cÄ°ng nhÄñn. Cuá»™c cÄjch má°jng Bolsevich á»Ý Nga Ä'Ä£ IÄ m sÄøu sá°-c thÄ°m sá»± bá°yt Ä'á»"ng trong hÄ ng ngÄ© nhá»ng ngÆ°á»•i xÄ£ há»™i, giá»-a má»™t bÄ°n IÄ phe Ä'n hoÄ cá»§a Jean Longuet, Leo Blum vÄ phe cá°p tiá°¿n cá»§a Couturier vÄ Cachin. NÄ°n ná» « rá°±ng IÄ°c Ä'Ä° Quá»'c tá°¿ thá»© nhá°yt cá»§a Max Ä'Ä£ bá» « thay bá»Ýi Quá»'c tá°¿ II chá»§ trÆ°Æjng Ä'n hoÄ vÄ Ä'á°y tranh nghá» « viá»†n. VÄ o cuá»'i nÄfm 1919, má»™t uá»- ban á»§ng há»™i lá»•i kÄu gá»•i cá»§a LÄ°nin thÄ nh lá°-p Quá»'c tá°¿ thá»© ba, Ä'á°y tranh vÄ© lá»±c Ä'á»f giÄ nh chÄ-nh quyá»•n cho giai cá°p vÄ sá°En, Ä'Ä£ Ä'Æ°á»£c thÄ nh lá°-p trong ná»™i bá»™ FSP. Nguyá»...n Ä'i Quá»'c cÄ©ng tÄ-ch cá»±c tham gia, quyÄ°n gÄ°p tiá»•n cho chá°¿ Ä'á»™ XÄ viá°¿t. Tuy nhiÄ°n Ä'ng vá°«n tá»• ra ná»• nghá»†ch, mÆj há» « vá»• sá»± khÄjc nhau giá»-a Quá»'c tá°¿ II vÄ Quá»'c tá°¿ III, Ä'á°c biá»†t má»™t má»• trong IÄ©nh vá»±c IÄ½ thuyá°¿t. Cá° lá°Sn Quá»'c cÄ°n Ä'á°• nghá» « Longuet giá°Ei thÄ-ch Ä'½ nghÄ©a cá»§a chá»§ nghÄ©a Max. Ä'ng nÄ y ngÆ°á»£ng nghá» «u chá»% cho Quá»'c chá» — tÄ-m Ä'á»•c cuá»'n TÆ° bá°En luá°-n. Ä'Ä°ng IÄ°c Ä'Ä° ä°œLuá°-n cÆ°Æjng vá»• cÄjc vá°ñn Ä'á°• dÄñ tá»™c vÄ thuá»™c Ä'á» «ä°œ cá»§a LÄ°nin ra Ä'á»•i Ä'Ä£ biá°¿n Quá»'c tá» « má»™t ngÆ°á»•i yÄu nÆ°á»c thÄ nh nhÄ cÄjch má°jng Marxist chÄñ chÄ-nh. Sau nÄ y, Nguyá»...n Ä'i Quá»'c thá» «a nhá°-n, Ä'ng chá°ng hiá»fu gÄ- cÄjc cuá»™c cÄ£i vÄ IÄ°c Ä'Ä° vÄ Ä'Æjng giá°En chá»% á»§ng há»™i phe nÄ o Ä'á»©ng vá»• phÄ-a nhÄñn dÄñ cÄjc thuá»™c Ä'á» «a. LÄ°nin Ä'Ä£ chá»% ra rá°±ng, chá°¿ Ä'á»™ thuá»™c Ä'á» «a IÄ dinh luá»¹ cuá»'i cÄ°ng cá»§a chá»§ nghÄ©a Ä'á°¿ quá»'c, vÄ cÄjc Ä'á°£ng cá»™ng sá°En chÄøu Ä'u cá°Sn liÄ°n minh vá»i cÄjc phong trÄ o giá°Ei phÄ°ng dÄñ tá»™c Ä-Phi chá»'ng lá°ji ká°» thÄ¹ chung. KhÄjc xa vá»i cÄjc nhÄ xÄ£ há»™i Paris, LÄ°nin IÄ con ngÆ°á»•i cá»§a hÄ nh Ä'á»™ng vÄ Ä'Ä£ chñnh phá»¥c hoÄ n toÄ n Nguyá»...n Ä'i Quá»'c.

Nguyá»...n Ä'i Quá»'c bá°t Ä'á°Su viá°¿t cho cÄjc bÄjo cÄjnh tá°£ tá» « hÄ 1919. CÄjc bá°jng phÄ°ng viÄ°n cá»§a Ä'ng nhÆ° Jean Longuet, Gaston Monmousseau Ä'Ä£ giÄ°p hoÄ n thiá»†n lá»'i viá°¿t má»™t má°jc vÄ nhiá»•u khi quÄj thá°ng cá»§a Quá»'c. BÄ i bájo Ä'á°Su tiÄ°n: ä°œVá°ñn Ä'á°• ngÆ°á»•i bá°En xá»©ä°œ Ä'Æ°á»£c Ä'Ä°ng trÄ°n bájo NhÄñn Ä'á°jo ngÄ y 2/8/1919. NAQ cho rá°±ng, ngÆ°á»•i PhÄjph chá°ng mang lá°ji gÄ- cho ngÆ°á»•i bá°En xá»©. Mang tiá°¿ng IÄ khai hoÄj vÄfn minh, há»† thá»'ng giÄjo dá»¥c cá»§a há»• chá»%o ná» «i sá»• vÄ phá»¥c vá»¥ má»™t sá»' ná»• con cÄji cÄjc quan chá»©c. Quá»'c dá»± Ä'oÄjng, ngÆ°á»•i Viá»†t nam hoÄ n toÄ n khÄ°ng Ä'Æ°á»£c chuá°©n bá» « cho cuá»™c cá°jnh tranh vá»i cÄjc nÆ°á»c IÄjng giá»•ng, sá»m muá»™t sá°½ bá» « Nhá°-t bá°En Ä'Ä° bá°p vá»• kinh tá°¿. Trong má»™t bÄ i khÄjc ä°œÄ'Ä°ng dÆ°Æjng vÄ Triá»•u tiÄ°n ä°œ Ä'Ä°ng trÄ°n bájo NhÄñn dÄñ thÄjng 10/1919, vÄ sau Ä'Ä° IÄ ä°œThÆ° gá»-i NgÄ i Outrey ä°œ Quá»'c Ä'á°£ kÄ-ch Maurice Outrey, Ä'á°ji diá»†n cho Nam bá»™ tá°ji Nghá» « viá»†n PhÄjph vÄ- tay nÄ y Ä'á°£ kÄ-ch Há»™i an nam Äji quá»'c vÄ cho rá°±ng chá°ng cá° ai Ä'Ä° n Äjph dÄñ chÄ°ng cá°£.

CÄ°ng viá»†c thá»£ á°Enh cá»§a Quá»'c rÄu rÄ ng IÄ chá°ng bá°-n rá»™n lá°-m. NgoÄ i viá°¿t bájo, anh cÄ°n bá°t tay vÄ o viá°¿t má»™t tÄjc phá°©m dÄ i vá»i tiÄ°n gá»•i ä°œNhá»ng ngÆ°á»•i bá» « Äjph bá»©ä°œ vá»i sá»± giÄ°p Ä'á»j cá»§a má»™t nhÄ vÄfn chá»'ng chá°¿ Ä'á»™ thuá»™c Ä'á» «a Paul Vigne dá°Oton. Anh cá»' tÄ-nh sá»- dá»¥ng rá°yt nhiá»•u trÄ-ch dá°«n má khÄ°ng nÄ°i rÄu nguá»n, hy vá»•ng khi cÄjc nhÄ xuá°yt bá°En xÄ°m vÄ o Ä'Ä°i quyá»•n tÄjc giá°£ sá°½ IÄ m cho cuá»'n sÄjch ná»•i tiá°¿ng hÆjng. Ä'Äjng tiá°¿c IÄ bá°En thá°£o cuá»'n sÄjch nÄ y bá» «

Ä'Ä;nh cá°p. Nhiá»•u ngÆ°á»•i cho rá°±ng má°-t thÄ;im PhÄ;ip Ä'Ä£ â€œethÄ;juâ€•, tuy nhiÄ°n khÄ'ng thá°y cá³ bá°±ng chá»©ng lÆ°u lá°ji trong há»“ sÆ;í. Má°c dÄ' khÄ'ng cá³ nhiá»•u thÄ'ng tin vá»• ná»™j dung cuá»'n sÄ;ich, chÄ°ng ta cá³ thá»f dá»± Ä'oÄ;in IÄ' rá°yft nhiá»•u dá»™ liá»†u Ä'Ä£ Ä'Æ°á»£c dÄ'ng lá°ji trong cuá»'n sÄ;ich viá°¿t Ä'Æ°á»£c cá'ng bá»' nÄ;fm 1925: â€œBá°£n Ä;in chá°¿ Ä'á»™ thá»±c dÄ;çn P. Giá»•ng Ä'ia»†u cuá»'n sÄ;ich nÄ' y Ä'Ä£ gay gá°t hÆ;in rá°yft nhiá»•u, thá»f hiá»†n rÄ;µ quan Ä'ia»f m Marxism cá»§a Quá»'c.

QuÄ;ng thÄ;ng 7/1919, Nguyá»...n Ä'i Quá»'c chuyá»fn Ä'á°¿n cá'fn há»™ cá»§a Phan Chu Trinh tá°ji Villa des Gobelins, (gá°§n quá°£ng trÆ°á»•ng Italia, khu trung lÆ°u cá»§a Paris) cá'ng vá»›i 1 sá»' Ä'á»'ng nghiá»†p khÄ;ic. So vá»›i nhá»'ng chá»— á»Ÿ trÆ°á»'c cá»§a Quá»'c thÄ- Ä'Ä;cy quá°£ IÄ' má»™t sá»± cá°£i thiá»†n Ä'Ä;ng cá'f. Tuy nhiÄ°n cá»™c sá»'ng chung cá»©ng cá³ nhiá»•u vá°±n Ä'á»•. Theo cá;ic bá;jo cá;jo cá»§a cá°£nh sÄ;it PhÄ;ip theo dÄ;µi Trinh, Nguyá»...n Ä'i Quá»'c vÄ' Phan Chu Trinh thÆ°á»•ng to tiá°¿ng vá»›i nhau vá»• con Ä'Æ°á»•ng cá»§a cá;ich má;ing Viá»†t nam. Quá»'c cho rá°±ng cá;ic quan lá°ji Viá»†t nam nhÆ° nhá»'ng con cá»«u non trong tay PhÄ;ip, sá»- dá»yng Ä'á»f ngÄ;fn cá°£n vÄ' bá°¿ lá»™t nhÄ;çn dÄ;çn. Trinh thÄ- cho rá°±ng Quá»'c quÄ; nÄ'ng ná»•i: â€œAnh bá;in Quá»'c, hÄ;y Ä'á»f tá'í nÄ;í rá°±ng anh cá°n rá°yft trá°» vÄ' cá³ cá;ji Ä'á°§u nÄ;ng. Anh muá»'n 20 triá»†u Ä'á»'ng bá° o ta Ä'á»©ng IÄ°n IÄ' m gÄ- Ä'Ä³ khi há»• khÄ'ng cá³ má»™t tá°yç vÄ© khÄ- trong tay. Tá°ji sao lá°ji phá°£i tá»± sÄ;it má»™t cá;ich vÄ' má»yç Ä'Ä-ch nhÆ° vá°-y?â€• Trinh muá»'n dá»±a vÄ' o PhÄ;ip Ä'á»f cá°£i cá;ich chá°¿ Ä'á»™ Ä'Ä£ thá»'i nÄ;it trong tay cá;ic nhÄ' nho. Quá»'c thÄ- coi PhÄ;ip IÄ' ká°» thÄ'1 sá»' má»™t: â€œSao 20 triá»†u dÄ;çn ta khÄ'ng IÄ' m gÄ- Ä'Ä³ Ä'á»f buá»™c chÄ-nh quyá»•n phá°£i coi chÄ°ng ta nhÆ° nhá»'ng con ngÆ°á»•i. Ká°» nÄ' o khÄ'ng coi chÄ°ng ta IÄ' ngÆ°á»•i, ká°» Ä'Ä³ IÄ' ká°» thÄ'1. ChÄ°ng ta khÄ'ng thá»f chung sá»'ng vá»›i chÄ°ng. KhÄ'ng thá»f chá»«u nhá»yçlâ€• Quá»'c nÄ;í, â€œÄ'ng cá³ kinh nghiá»†m hÆ;in tá'í, nhÆ°ng hÄ;y nhÄ-n xem. Cha anh ta Ä'Ä£ Ä'Ä;í cá;ji má' Ä'ng Ä'Ä;í suá»'t hÆ;in 60 nÄ;fm nay. Há»•i há»• nhá°-n lá°ji Ä'Æ°á»£c cá;ji gÄ-?â€• Tuy nhiÄ°n Quá»'c vá°«n rá°yft kÄ-nh trá»™ Trinh vÄ' thÆ°á»•ng dá°«n Ä'ng nÄ' y Ä'á°¿n cá;ic cuá»™c há»™i há»•p cá»§a cá;ic nhÄ' cá;ich má;ing cá°yç tiá°¿n, hy vá»•ng rá°±ng Trinh sá°½ thay Ä'á»•i quan Ä'ia»f m.

Trong IÄ°c Ä'Ä³, chÄ-nh quyá»•n PhÄ;ip vá°«n tiá°¿p tá»yç thá°©m tra nhÄ;çn thÄ;çn cá»§a Quá»'c. Há»• Ä'Ä£ thá°©m vá°±n cha, anh vÄ' chá»' cá»§a ThÄ' nh vÄ' hy vá»•ng cá³ thá»f kiá»f m tra vá°¿t sá°o trÄ°n tai tá»« thá»•i ná»•. NÄ;fm 1920, khi vÄ' o viá»†n vÄ- bá»' apxe, Quá»'c Ä'Ä£ bá»' cá°£nh sÄ;it chá»yçp á°£nh. NgÄ' y 17/8/1920, Albert Sarraut, khi Ä'Ä³ Ä'Ä£ IÄ' Bá»™ trÆ°á»'ng Ä'Ä; thuá»™c Ä'á»'a, ra lá»†n phá°£i truy xÄ°t bá°±ng Ä'Æ°á»£c nguá»'n gá»'c cá»§a Nguyá»...n Ä'i Quá»'c. Quá»'c bá»' chá°yft vá°±n tá°ji Bá»™ thuá»™c Ä'á»'a. Sau Ä'Ä³ 3 ngÄ' y lá°ji bá»' gá»'i IÄ°n Ä'á»'n cá°£nh sÄ;it. Tá°ji Ä'Ä³ Quá»'c khai má-nh sinh nÄ;fm 1894, tá°ji Vinh cá³ 6 anh chá»' em vÄ' Ä'á»•u Ä'Ä£ chá°¿t cá°£.

â€œHá°n ta IÄ' ai vá°-y? Há°n thÆ°á»•ng xuyÄ°n thay tá°n Ä'á»•i há»• vÄ' hiá»†n Ä'ang dÄ'ng má»™t cá;ji tá°n má' ngay cá°£ ngÆ°á»•i má'1 tá»t vá»• tiá°¿ng Viá»†t cá»©ng thá»«a hiá»fu nghÄ°a IÄ' gÄ-. Há°n khÄ'ng cá³ má»™t tá- giá°y tá»• tuá»³ thÄ;çn nÄ' o tá»« Ä'Ä'ng DÆ°Æ;ing, thá°¿ má' dÄ;im can thiá»†p vÄ' o cá'ng viá»†c chÄ-nh trá»' cá»§a chÄ-nh phá»§, tham gia cá;ic Ä'á°£ng phÄ;ji, phÄ;it biá»fu tá°ji cá;ic cuá»™c há»™i há»•p. VÄ' cá°n cÆ°á»•i vÄ' o má°i chÄ°ng ta bá°±ng nhá»'ng thÄ'ng tin giá°£ má°joâ€•. Ä'Ä³ IÄ' ná»™i dung bá;jo cá;jo cá»§a Pierre Guesde cho Bá»™ thuá»™c Ä'á»'a. Cá»©ng theo bá;jo cá;jo Ä'Ä³, má°-t thÄ;im PhÄ;ip Ä'Ä£ nhá°-n dá°ing chÄ-nh xÄ;ic Nguyá»...n Ä'i Quá»'c Nguyá»...n Tá°yft ThÄ' nh.

Trong má»™t thá»•i gian dÄ' i, cá;ic phong trÄ' o xÄ£ há»™i PhÄ;ip do nhiá»•u phe phÄ;ji há»£p thÄ' nh:

- Nhá»'ng ngÆ°á»•i theo Auguste Blanqui Ä'Ä;í lá°-t Ä'á»• cá;ji Ä'Ä£, xÄ;cy dá»±ng xÄ£ há»™i má»›i tá-nh sau.
- Nhá»'ng nhÄ' cá°£i cá;ich Ä'n hoÄ' , Ä'á»† tá»- cá»§a Eduard Bernstein vÄ' Quá»'c tá°¿ II
- Nhá»'ng IÄ'½ thuyá°¿t gia cá°yç tiá°¿n cá³ nguá»'n gá»'c tá»« cá;ich má;ing PhÄ;ip chá»© khÄ'ng phá°£i Marx
- Nhá»'ng IÄ;nh Ä'á°jo cá'ng Ä'oÄ' n, Ä'á°yft tranh Ä'Ä;í quyá»•n lá»£i trÆ°á»'c má°t vÄ' khÄ'ng quan tá°m lá°m Ä'á°¿n Ä'½ thá»©c há»†

Cuá»™c chiáº; ñ tranh tháº; giá»™i thá»™© nháº; t' Á'Æ gi'Á;ng má»™t Á'Á²n máº;nh v'Á o sá»± thá»™ng nháº; t' mong manh trong má»™t Á'áº;ng XÁÆ Há»™i Ph'Á;ip (FSD) há»™—n táº;ip. V'Á khi Lenin Á'á»™©ng I'Án k'Áu gá»™i cuá»™c th'Á;nh chiáº; ñ chá»™ng chá»™§ ngh'Á©a t'Æº báº;ñ, c'Á;ic th'Á nh vi'Án cá»™§a FSP pháº;ñ I'á»±a chá»™n chá»™— Á'á»™©ng cá»™§a má'—nh. Táº;ji há»™i nghá»™« Strasbourg th'Á;ng 2/1920, máº;c d'Á¹ Á'a sá»™ Á'á»™ng Á½ ly khai vá»™i Quá»™c táº; II, c'Á©ng c'Á²n ráº; t' Á'Á ng ng'Æºá»™i pháº;ñ Á'á»™i gia nháº;p Quá»™c táº; III. Cuá»™c tranh luáº;n ng'Á y c'Á ng trá»™ Ý n'Án quyáº;t liá»™t. Marcel Cachin v'Á Tá»™ng b'Á- th'Æº Louise Frossard sau khi tham gia Á'áº;ji há»™i QTCS láº;ñ thá»™© hai á»™ Ý Matxc'Æ;iva, Á'ÁÆ tá»™ chá»™©c má»™t cuá»™c biá»™ fu t'Á—nh vá»™i khoáº;ng 30 ng'Á n ng'Æºá»™i tham gia táº;ji ngoáº;ji Á' ph'Á-a T'Á;cy Paris ng'Á y 13/8. Nguyá»™...n Á'Á Quá»™c chen trong Á'o'Á n ng'Æºá»™i láº;ng nghe Cachin nh'Á;ñ danh Quá»™c táº; Cá»™ng Sáº;ñ (QTCS) ph'Á;it Á'á»™ng cuá»™c chiáº; ñ Á'áº;u giáº;ñi ph'Á³ng c'Á;ic d'Á;ñ tá»™c bá»™ n'Á l'á»™t, Á'Á;ñh tháº;ng v'Á o th'Á nh tr'Á— cá»™§a chá»™§ ngh'Á©a Á'áº; quá»™c. Tr'Æºá»™c thá»™m Á'áº;ji há»™i Tour v'Á o cuá»™i th'Á;ng 12, c'Á;ic cuá»™c há»™p cáº; p Á'á»™c a ph'ÆºÆ;ng diá»™...n ra li'Án mi'Á²n, vá»™i hai nh'Á³m táº;ñ v'Á l'á»™t v'Á l'Æºng chá»™ «ng d'Æºá»™i cá»™ cá»™§a Jean Longuet. Nguyá»™...n Á'Á Quá»™c Á-t tham gia tranh luáº;n, khi pháº;ñi ph'Á;it biá»™ fu, Á'ng k'Áu gá»™i sá»™ Á'o'Á n káº;t v'Á ch'Áº Á½ Á'áº; ñ c'Á;ic váº;ñ Á'á»™ thuá»™c Á'á»™c: â€œc'Á;ic Á'á»™ng ch'Á-, ch'Áºng ta Á'á»™u I'Á nhá»™ng nh'Á x'ÁÆ há»™i. D'Á¹ I'Á quá»™c táº; Hai, Hai r'Æºá»™ji, hay Ba, ch'Áºng ta Á'á»™u c'Á'ng muá»™n giáº;ñi ph'Á³ng giai cáº; p c'Á'ng nh'Á;ñ... Trong I'Áºc c'Á;ic Á'á»™ng ch'Á- tranh c'Á;ñi á»™ Ý Á'Á;cy, Á'á»™ng b'Á o cá»™§a tá'í Á'ang cháº;t dáº;ñn cháº;t m'Á²nâ€.

Nguyá»™...n Á'Á Quá»™c Á'Æºá»™c má»™i Á'í dá»™± Á'áº;ji há»™i vá»™i t'Æº c'Á;ic Á'áº;ji diá»™ ñn cho nh'Á³m c'Á;ic Á'áº;ñg vi'Á²n tá»™ « Á'Á'ng d'ÆºÆ;ng. Á'áº;ji há»™i khai máº;ic ng'Á y 25/12/1920 trong má»™t tr'Æºá»™ng dáº;ji Á'ua ngá»™±a cáº;ñh nh'Á thá»™. St. Julian tr'Á²n bá»™ nam s'Á'ng Loire. Gian Á'áº;ji há»™i Á'Æºá»™c trang tr'Á- báº;ñng c'Á;ic bá»™©c áº;ñh nh'Á x'ÁÆ há»™i Jean Jaure v'Á nhá»™ng kháº;u hiá»™ ñu k'Áu gá»™i giai cáº; p c'Á'ng nh'Á;ñ Á'o'Á n káº;t. Bá»™c ph'Á;it biá»™ fu Á'Æºá»™c dá»™±ng táº;im báº;ñng nhá»™ng táº;ñm v'Á;ñ gá»™— Á'áº;t I'Á²n tr'Á²n c'Á;ic gi'Á; c'Æºa. 285 Á'áº;ji biá»™ fu Á'áº;ji diá»™ ñn cho 178,000 Á'áº;ñg vi'Á²n, ngá»™i sau c'Á;ic b'Á n gá»™— theo khuyñh h'Æºá»™ng ch'Á-nh trá»™ cá»™§a má'—nh. Nguyá»™...n Á'Á Quá»™c ngá»™i vá»™i c'Á;ñh táº;ñ do Marcel Cachin I'Á²n Á'áº;jo. Chá»™§ Á'á»™c ch'Á-nh cá»™§a Á'áº;ji há»™i I'Á c'Á³ tham dá»™± QTCS hay kh'Á'ng? Vá»™i bá»™ comple rá»™ng th'Á'ng th'Á-nh tr'Á²n má»™t c'Æ; thá»™f máº;ñh kháº;ñh cá»™§a Á'áº;ji biá»™ fu ch'Á;u Á' duy nháº;t, Nguyá»™...n Á'Á Quá»™c ná»™i báº;t giá»™ a má»™t Á'Á;im h'Á ng tr'Áfm tay ng'Æºá»™i Á,u r'Á;u ria xá»™m xo'Á m. V'Á— tháº; áº;ñh Quá»™c Á'Æºá»™c b'Á;jo Le Matin Á'Áfng ngay s'Á;ng h'Á'm sau. Láº;ñ theo bá»™c áº;ñh, cáº;ñh s'Á;it m'Á² Á'áº; ñ Á'á»™nh t'Á³m Nguyá»™...n Á'Á Quá»™c, nh'Æºng c'Á;ic Á'áº;ji biá»™ fu Á'ÁÆ x'Áºm v'Á o báº;ño vá»™t Á'Æºá»™c Quá»™c.

Nguyá»™...n Á'Á Quá»™c Á'ÁÆ I'Á²n diá»™...n Á'Á n ngay h'Á'm Á'áº;ñu ti'Á²n cá»™§a há»™i nghá»™. Á'ng n'Á³i má»™t máº;ic, kh'Á'ng cáº;ñn giáº;ñy tá»™ v'Á Á'í tháº;ng v'Á o váº;ñ Á'á»™, Á'áº;ñ k'Á-ch sá»™± t'Á n báº;jo cá»™§a cháº; Á'á»™ thá»™±c d'Á;ñ v'Á k'Áu gá»™i c'Á;ic nh'Á x'ÁÆ há»™i h'Á nh Á'á»™ng á»™ñg há»™i c'Á;ic d'Á;ñ tá»™c bá»™ Á;ip bá»™©c. B'Á í diá»™...n thuyáº;t cá»™§a Á'ng bá»™ Jean Longuet cáº;t Á'á»™©t vá»™i I'Á½ do ráº;ñg Á'ng ta Á'ÁÆ b'Á n Á'áº; ñ chuyá»™ ñn Á'áº;ñy rá»™i. Quá»™c Á'ÁÆ nhanh tr'Á- v'Á- von ngay vá»™i quan Á'íá»™fm cá»™§a Max (Á'ng cá»™§a Jean Longuet): â€œt'Á'í Á'Á nh pháº;ñi Á;ip dá»™ñg chuy'Á²n ch'Á-nh cá»™§a sá»™± im láº;ngâ€œ. Theo Quá»™c, chá»™%o c'Á³ gia nháº;p quá»™c táº; III má»™i chá»™©ng tá»™ ráº;ñg FSP Á'Á;ñh gi'Á; Á'Æºá»™c táº;ñm quan trá»™ng cá»™§a váº;ñ Á'á»™ thuá»™c Á'á»™c a. â€œNh'Á;ñ danh lo'Á i ng'Æºá»™i, nh'Á;ñ danh táº;ñt cáº;ñ c'Á;ic nh'Á x'ÁÆ há»™i c'Á;ñh há»™i v'Á c'Á;ñh táº;ñ, ch'Áºng t'Á'í kháº;ñn th'Áº;t k'Áu gá»™i c'Á;ic Á'á»™ng ch'Á-. H'Á;cy cá»™©u ch'Áºng t'Á'íâ€œ Á'Á³ I'Á nhá»™ng l'á»™i cuá»™i c'Á'ng cá»™§a b'Á i ph'Á;it biá»™ fu cá»™§a Nguyá»™...n Á'Á Quá»™c. Ngay sau Á'Á³ Jean Longuet vá»™i v'ÁÆ giáº;ñi th'Á-ch ráº;ñg Á'ng á»™ñg há»™i nh'Á;ñ d'Á;ñ Viá»™t nam v'Á váº;ñ Á'á»™ Á'ang Á'Æºá»™c tháº;ño luáº;n á»™ Ý quá»™c há»™i. Nh'Æºng Couturier Á'ÁÆ b'Á;ic bá»™ luáº;n Á'íá»™fm Á'Á³: nh'Á;ñ d'Á;ñ thuá»™c Á'á»™c a Á'ang cáº;ñn nhá»™ng h'Á nh Á'á»™ng chá»™© kh'Á'ng pháº;ñi c'Á;ic cuá»™c tháº;ño luáº;n.

Ng'Á y 27, Cachin ch'Á-nh thá»™©c Á'á»™c nghá»™« FSP cháº; p nháº;n nhá»™ng Á'íá»™u kiá»™ ñn cá»™§a L'Á²n v'Á gia nháº;p quá»™c táº; III. H'Æ;ñ 70% Á'áº;ji biá»™ fu á»™ñg há»™i. Nhá»™ng ng'Æºá»™i Á'á»™i láº;p Á'ÁÆ rá»™i khá»™i há»™i tr'Æºá»™ng Á'á»™f pháº;ñ Á'á»™i. C'Á;ic Á'áº;ji biá»™ fu c'Á²n láº;ji Á'ÁÆ biá»™ fu quyáº;t t'Á;ch ra khá»™i FSP v'Á th'Á nh láº;p Á'áº;ñg cá»™ng sáº;ñ Ph'Á;ip (FCP). Tuy nh'Á²n cháº;ñg c'Á³ cuá»™c tháº;ño luáº;n tiáº;p theo n'Á o vá»™i váº;ñ Á'á»™ thuá»™c Á'á»™c a v'Á chá»™§ tá»™ ch'Á'o'Á n Á'ÁÆ tá»™ « chá»™i Á'á»™c nghá»™« (cháº;c I'Á cá»™§a Nguyá»™...n Á'Á Quá»™c) ra má»™t th'Á'ng c'Á;jo á»™ñg há»™i c'Á;ic d'Á;ñ tá»™c thuá»™c Á'á»™c a.

Tá°ji Á'á°ji há»™i Tour, Nguyá»...n Á•i Quá»'c Á'Á£ Á'Æ°a ra chÃ-nh kiá°¿n rÃu rÃ ng, Á'ng khÃ'ng chá»%o quan tÃçm Á'á°¿n sá»± thÃ nh cÃ'ng cá»§a cÃjch má°jng quá»'c tá°¿ mÃ cÃ²n cá°£ vá°-n má»±nh cá»§a dÃçn tá»™c mÃ-nh. Trong má»™m nhá°-n xÃ©t gá»-i cho bá°j n mÃ-nh Quá»'c viá°¿t: âœœTÃ'í khÃ'ng cÃ³ may má°-n Á'Æ°á»£c há»•c hÃ nh trong trÆ°á»ng Á'á°ji há»•c. NhÆ°ng tÃ'í Á'Á£ Á'Æ°á»£c há»•c trong cuá»™c sá»'ng tá» « lá»ch sá»-, xÃ£ há»™i Á'á°¿n khoa há»•c quÃçn sá»±. NgÆ°á»•i ta phá°£i yÃu quÃ½ Á'ía»•u gÃ-? Kinh thÆ°á»ng Á'ía»•u gÃ-? NgÆ°á»•i Viá»±t nam chÃng tÃ'í yÃu Á'á»™c lá°-p, lao Á'á»™ng vÃ tá»• quá»'câœ. NhÆ°ng Nguyá»...n Á•i Quá»'c cÃ©ng bá°-t Á'á°§u cá°£m thá°¥y thá°¥t vá»•ng vá»• cÃjç Á'á»"ng nghiá»±p cá»§a mÃ-nh á»Ý FCP (Á'á°£ng cá»™ng sá°£n PhÃjç).

ThÃjng 2/1921, Nguyá»...n Á•i Quá»'c bá»« á»'m phá°£i vÃ o viá»±n. Khi khá»•i bá»±nh, Quá»'c viá°¿t bÃ i âœœÁ'Á'ng DÆ°Æjngâœ cho tá°jç chÃ- NgÆ°á»•i Cá»™ng sá°£n. BÃ i bÃjç Á'Á£ thá»f hiá»±n thÃjç Á'á»™ phÃª bÃ-nh gay gá°-t Á'á»'i vá»'i sá»± thiá°¿u quan tÃçm cá»§a FCP tá»'i cÃjç vá°¥n Á'á»• thuá»™c Á'á»'a. NgÆ°á»£c lá°jç vá»'i quan Á'ía»fm thá°¿ giá»'i vÃ sá°£n Á'á°ji Á'á»"ng, Nguyá»...n Á•i Quá»'c khá°ng Á'á»'nh: âœœcÃjç dÃçn tá»™c Á'Á'ng dÆ°Æjng sá°½ sá»'ng mÃ£iâœ. Á'ng cÃ©ng tá» « bá»• hy vá»•ng giÃ nh Á'Æ°á»£c má»¥c tiÃu mÃ khÃ'ng phá°£i dÃ'ng Á'á°¿n vÃ© lá»±c. âœœDÆ°á»'i bá»• ngoÃ i dá»... bá°£o lÃ sá»± bá°¥t bÃ-nh Á'ang sÃ'í sá»¥c, chá»• dá»p bÃ'ng ná»•âœ. Trong bÃ i bÃjç thá»© hai dÆ°á»'i cÃ'ng má»™m tiÃu Á'á»• viá°¿t trong thÃjng 5, Nguyá»...n Á•i Quá»'c Á'á»• cá°-p Á'á°¿n khá°£ nÃfng tiá°¿n hÃ nh cÃjch má°jng tá°jç cÃjç nÆ°á»'c thuá»™c Á'á»'a. NÃn nhá»' rá°±ng, tá°jç thá»•i Á'ía»fm Á'Á³, cÃjç nhÃ cÃjch má°jng cá°¥p tiá°¿n chÃçu Á,u cho rá°±ng phá°£i cÃ²n lÃçu cÃjç dÃçn tá»™c chá°-m tiá°¿n má»'i cÃ³ thá»f tiá°¿n hÃ nh cÃjch má°jng. CÃ©ng trong thÃjng Á'Á³, Stalin Á'Áfng Á'Á n trÃn bÃjç Sá»± thá°-t khá°ng Á'á»'nh âœœcÃjç dÃçn tá»™c tiÃn tiá°¿n sau khi tá»± giá°£i phÃ³ng bá°£n thÃçn, sá°½ cÃ³ trÃjch nhiá»±m giá°£i phÃ³ng cÃjç dÃçn tá»™c chá°-m tiá°¿nâœ. Vá»• phÃ-a mÃ-nh, Nguyá»...n Á•i Quá»'c cho rá°±ng cÃjç Á'ía»•u kiá»±n cÃjch má°jng Á'Á£ hÃ-nh thÃ nh á»Ý Trung quá»'c vÃ Nhá°-t bá°£n, rá°¥t cÃ³ thá»f má»™m ngÃ y gá°§n Á'Áçy, Trung quá»'c sá°½ lÃ Á'á»"ng minh vá»'i Nga trong cÃjch má°jng toÃ n cá°§u. Quá°£ lÃ má»™m sá»± tiÃn tri khi tÃ-nh hÃ-nh á»Ý Trung quá»'c lÃc Á'Á³ cÃ²n Á'ang rá»'i ren sau cÃjç chá°¿t cá»§a ViÃn Thá°¿ Khá°£i vÃ TÃ'n Dá°-t TiÃn thÃ- phá°£i Á'í tá»« ná°jçn.

Nguyá»...n Á•i Quá»'c Á'Á£ dá°«n ra nhá»-ng chá»©ng cá»» lá»ch sá»- cho rá°±ng chá»§ nghÃ©a cá»™ng sá°£n cÃ³ nhiá»•u cÆj há»™i Á'á»f phÃjç triá»fn á»Ý chÃçu Á• hÆjç chÃçu Á,u. NgÆ°á»•i Trung hoa cá»• Á'á°ji Á'Á£ Ájç dá»¥ng há»± thá»'ng âœœbÃ-nh Á'ía»nâœ, chia ruá»™ng Á'á°¥t thÃ nh nhá»-ng phá°§n bá°±ng nhau cho nÃ'ng dÃçn vÃ dÃ nh má»™m phá°§n cho ruá»™ng cá'ng. HÆjç 4000 nÃfm trÆ°á»'c, nhÃ Há°j Á'Á£ Ájç dá»¥ng chá°¿ Á'á»™ lao Á'á»™ng bá°-t buá»™c. VÃ chÃ-nh Khá»•ng Tá»- Á'Á£ qua má°-t Quá»'c tá°¿ cá»™ng sá°£n khi tuyÃn truyá»•n há»•c thuyá°¿t vá»• bÃ-nh Á'á°ng tÃ i sá°£n tá» « thá°¿ ká»•. 6 trÆ°á»'c cÃ'ng nguyÃn. Á'ng nÃ³i, sá°½ khÃ'ng cÃ³ hoÃ bÃ-nh cho thá°¿ giá»'i cho Á'á°¿n ngÃ y xÃçy dá»±ng Á'Æ°á»£c má»™m nhÃ nÆ°á»'c toÃ n cá°§u. Á'ng cÃ²n thuyá°¿t giá°£ng: âœœngÆ°á»'i ta khÃ'ng sá»£ cÃ³ Á-t, chá»%o sá»£ chia khÃ'ng bÃ-nh Á'á°ngâœ. Má»™m trong nhá»-ng há»•c trÃ² cá»§a Á'ng lÃ Má°jnh Tá»- cÃ²n Á'í xa hÆjç trong viá»±c xÃçy dá»±ng ká°¿ hoá°jch chi tiá°¿t cho sá°£n xuá°¥t vÃ tiÃu thá»¥. Nhá»-ng truyá»•n thá»'ng nhÆ° vá°-y vá°«n cÃ²n á°£nh hÆ°á»Ýng to lá»n trong nhá»-ng xÃ£ há»™i chÃçu Á•. Chá°ng há°jç, Viá»±t nam Á'Á£ Ájç dá»¥ng nhá»-ng há°jçn chá°¿ trong viá»±c mua bÃjç Á'á°¥t Á'ai, 1/4 Á'á°¥t ruá»™ng Á'Æ°á»£c sá»- dá»¥ng nhÆ° tÃ i sá°£n cÃ'ng. Khi cÃjç dÃçn tá»™c chÃçu Á• thá»©c dá°-y, há»• sá°½ trá»Ý thÃ nh má»™m thá°¿ lá»±c to lá»n cá»§a cÃjch má°jng, lá°-t Á'á»• chá»§ nghÃ©a Á'á°¿ quá»'c toÃ n cá°§u.

Nguyá»...n Á•i Quá»'c cÃ²n dÃ'ng ngÃ²i bÃ©t cá»§a mÃ-nh Á'á»f vá°jch trá°§n nhá»-ng á°£o tÆ°á»Ýng cá»§a xÃ£ há»™i vÃfn minh PhÃjç. Trong bÃ i bÃjç vá»'i nhan Á'á»•: âœœená»•n vÃfn minh thÆ°á»£ng Á'á°ngâœ, viá°¿t thÃjng 9 nÃfm Á'Á³, Nguyá»...n Á•i Quá»'c chá°¿ diá»...u nguyÃn tá°-c tam ngÃ'í cá»§a cÃjch má°jng PhÃjç, sá»- dá»¥ng nhá»-ng vÃ- dá»¥ cá»¥ thá»f trong má»™m cuá»'n há»'i kÃ½ cá»§a 1 ngÆ°á»•i lÃ-nh PhÃjç. Trong tá»• Le Libertaire, Quá»'c ká»f lá°jç nhá»-ng sá»± tÃ n bá°jç cá»§a cÃjç thá°§y giÃjç PhÃjç á»Ý trÆ°á»'ng quá»'c há»•c Huá°¿, ngay dÆ°á»'i khá°©u hiá»±n Aimez la France, qui vous protege. ChÃ-nh quyá»•n PhÃjç cÃ ng ngÃ y cÃ ng theo dÃjç Nguyá»...n Á•i Quá»'c chá°-t chá°½ hÆjç vÃ- sá»± cá°¥p tiá°¿n cá»§a Á'ng.

Ä°á°su nÄfm 1921, Allbert Sarraut lá°ji má»i Quá»'c IÄ°n Bá»™ thuá»™c Ä°á»'a vÄ tuyÄ°n bá»' ä°œNá°¿u PhÄjp trá°£ lá°-p cá»§a Ä°Ä°ng DÆ°Æjng cho Ä°ng, Ä°ng IÄ m sao cÄ³ thá»f Ä°iá»•u hÄ nh Ä°Æ°á»£c. CÄjc Ä°ng IÄ m gÄ- cÄ³ Ä°á»§ sá»©c má°jnhâ°œ. Nguyá»...n Ä°i Quá»'c Ä°Ä° trá°£ lá°»i ä°œNgÆ°á»£c lá°ji, cÄjc Ä°ng sá°½ thá°¥y chÄ°ng tÄ°i sá°½ biá°¿t cÄjch cai trá»' nhÆ° thá°¿ nÄ o. Nhá°-t bá°£n vÄ XiÄ°m cÄ°ng chá°³ng cÄ³ bá»• dÄ y lá»'ch sá»- hÆjn chÄ°ng tÄ°i, vÄ há»• IÄ nhá»°ng dÄ°n tá»™c tá»± doä°œ. Ä°á°¿n Ä°Ä³, Allbert Sarraut chá»§ Ä°á»™ng Ä°á»•i chá»§ Ä°á»•. Viá»±c Quá»'c tham gia Ä°á°£ng cá»™ng sá°£n PhÄjp Ä°Ä° IÄ m tÄ-nh hÄ-nh tá°ji Villa des Gobellin thÄ°m cÄfng thá°³ng. Má»™t ngÆ°á»•i bá°jn thÄ°n cá»§a Quá»'c IÄ Trá°£n Tiá°¿n Nam Ä°Ä° tÄ°m sá»± vá»i 1 cÄ° bá°jn gÄji cá»§a mÄ-nh (trong thá°»i gian Ä°á°ji há»™i Tour) IÄ Ä-t ngÆ°á»•i Ä°á»°ng tÄ-nh vá»i quan Ä°iá»fm cá»§a Nguyá»...n Ä°i Quá»'c.

Cá°£nh sÄjt theo dÄ°i ngÄ°i nhÄ cÄ°ng thÄ°ng bá°jo IÄ thÆ°á»°ng xuyÄ°n cÄ³ nhá»°ng cuá»™c cÄ°i lá»™n. MÄ°u thuá°«n IÄ°n Ä°á°¿n Ä°á»°nh Ä°iá»fm vÄ o thÄjng Bá°£y. NgÄ y 6/6, Quá»'c tham gia vÄ o Ä°oÄ n biá»fu tÄ-nh cÄ°ng nhÄ°n cá»• niá»±m nhá»°ng chiá°¿n sÄ° ngÄ°£ xuá»°ng trong CÄ°ng xÄ° Paris 1871, bá»' cá°£nh sÄjt Ä°Äjnh tÆji bá»•i may má°n thoÄjt Ä°Æ°á»£c vá»• nhÄ . Bá°jn cÄ°ng phÄ°ng Ä°Æ°á»£c má»™t phen khiá°¿p vÄ-a. Trá°£n Tiá°¿n Nam vá»™i vÄ ng chuyá»fn chá»— vÄ- sá»£ dÄ-nh IÄ-u. NgÄ y 11/7, cá°£nh sÄjt bá°jo cÄjo Ä°Ä° xá°£y ra má»™t cuá»™c cÄ°i vÄ° lá»°n tá»« 9h tá»'i tá»'i tá°-n sÄjng hÄ°m sau. Quá»'c thu xá°¿p hÄ nh IÄ°½ bá»• Ä°á°¿n á»Ý vá»i mÄ-nh IÄ VÄ° VÄfn ToÄ n á»Ý 12 Rue Buot. Má»™t tuá°£n sau, Paul Couturier thu xá°¿p Ä°Æ°á»£c cho Quá»'c má»™t cÄfn phÄ°ng nhá»• tá°ji sá»' 9 ngÄ°m cá»±t Compoin khu CÄ°ng nhÄ°n Batignolles - TÄ°y bá°°c Paris

1. FSD - Ä°á°£ng XÄ° Há»™i PhÄjp

2. FCP - Ä°á°£ng cá»™ng sá°£n PhÄjp

Chá»— á»Ý má»i thá°-t IÄ thá°£m há°ji so vá»i tiá»±n nghi tá°ji Villa des Gobellin. CÄfn phÄ°ng chá»°o vá»« Ä°á»§ Ä°á»f kÄ° má»™t chiá°¿c giÆ°á»°ng, má»™t chiá°¿c bá n nhá»• vÄ tá»§ quá°£n Äjo. Cá»-a sá»° nhÄ°m thá°³ng vÄ o tÆ°á»°ng nhÄ ngÆ°á»•i khÄjc. KhÄ°ng Ä°iá»±n, nÆ°á»°c, IÄ² sÆ°á»Ýi. CÄ°ng viá»±c cá»§a Nguyá»...n Ä°i Quá»'c cÄ°ng thay Ä°á»•i thÆ°á»°ng xuyÄ°n, anh IÄ m thá»£ tÄ° mÄ u cho Phan Chu Trinh Ä°á°¿n ngÄ y 7/1920. Sau Ä°Ä³ chuyá»fn sang vá°½ bá-ch hoá°¿ cho má»™t nhÄ sá°£n xuá°±t Ä°á»° gá»— TÄ u á»Ý khu Latin. Lá°ji chuyá»fn Ä°á°¿n hiá»±u á°£nh tá°ji phá»' Froidevaux. Cuá»'i cÄ°ng Quá»'c cÄ°ng tÄ-m Ä°Æ°á»£c má»™t chá»— IÄ m á»Ý hiá»±u á°£nh tá°ji phá»' sau khi chuyá»fn khá»°i Villa des Gobellin. NhÆ°ng Ä°á»°ng IÆ°Æjng cÄ°m cÄ°i khoá°£n 40 fr/tuá°£n cÄ³ vá°» chá°³ng á°£nh hÆ°á»Ýng gÄ- Ä°á°¿n lá»'i sá»°ng cá»§a Quá»'c. Anh vá°«n thÆ°á»°ng xuyÄ°n dá»± cÄjc cuá»™c miting, thá°-m chÄ- á»Ý tá»°nh xa, thÄfm triá»fn IÄ°m, Ä°i thÆ° viá»±n, thÄ° Ä°Ä°i bá°jn bá°° trong cÄfn phÄ°ng nhá»• cá»§a mÄ-nh. Trong sá»' nhá»°ng ngÆ°á»•i quen má»i cÄ³ ca sÄ° Maurice Chevalier vÄ nhÄ vÄfn Collete. Chá°c chá°°n IÄ Nguyá»...n Ä°i Quá»'c Ä°Æ°á»£c Ä°á°£ng CS PhÄjp (FCP) tá°i trá»£ thÄ°m.

Cuá»™c chia tay tá°ji Villa des Gobellin cÄ³ lá°½ Ä°Ä° Ä°Æ°á»£c khÆji mÄ o bá°±ng sá»± bá°±t Ä°á»°ng xung quanh viá»±c thÄ nh lá°-p Uá»• ban cÄjc vá°±n Ä°á»• thuá»™c Ä°á»'a thuá»™c Ä°á°£ng XÄ° Há»™i PhÄjp(FSP). Khoá°£ng giá»-a thÄjng sÄju, Quá»'c Ä°Ä° dá°«n Phan Chu Trinh Ä°á°¿n dá»± má»™t cuá»™c há»°p cá»§a Uá»• ban. VÄ i tuá°£n sau, Quá»'c dá»± cuá»™c há»°p thá»© hai tá°ji Fontaineblau. Sau khi trá»Ý vá»• 2 ngÄ y, Ä°Ä° xá°£y ra cuá»™c cÄ°i lá»™n cuá»'i cÄ°ng (cá°£nh sÄjt cÄ°n thÄ°ng bá°jo IÄ trÆ°á»°c Ä°Ä³ 1 ngÄ y cÄ³ 6 ngÆ°á»•i Ä°Ä° n Ä°ng lá°ji má°-t Ä°á°¿n cÄfn há»™n). Má»™t trong nhá»°ng hoá°jt Ä°á»™ng Ä°á°su tiÄ°n cá»§a á»§y ban IÄ thÄ nh lá°-p Há»™i LiÄ°n thuá»™c Ä°á»'a, nhá°±m tá°jo má»™t tiá°¿ng nÄ³i chung cho Ä°á°ji diá»±n tá°±t cá°£ cÄjc thuá»™c Ä°á»'a «a hiá»±n Ä°ang sinh sá»°ng á»Ý PhÄjp. Lá°c má»i thÄ nh lá°-p há»™i cÄ³ khoá°£ng 200 thÄ nh viÄ°n, chá»§ yá°¿u IÄ Viá»±t nam vÄ Madagascar, thÄ°m vÄ i thÄ nh viÄ°n Bá°°c Phi vÄ á°±n Ä°á»™. Nguyá»...n Ä°i Quá»'c IÄ Ä°á»™ng lá»±c chá»§ yá°¿u cá»§a tá»• chá»°c má»i cÄ°ng vá»i Nguyá»...n Thá°¿ Truyá»°n, Max Bloncourt, Hadj Ali ngÆ°á»•i Alger. ChÄ-nh tá°ji Ä°Ä°y anh hiá»fu ra nhá»°ng khÄ³ khÄfn to lá»°n khi liÄ°n ká°¿t cÄjc lá»±c IÆ°á»£ng thuá»™c Ä°á»'a «a thÄ nh má»™t tá»• chá»°c thá»°ng nhá°±t. NgÆ°á»•i Viá»±t thÄ- Ä°Ä°i

má»™t tá»• chá»©c thuá°šn Viá»†t, ngÆ°á»•i Phi thÁ- cho rá°ng dÆcn chÆu Á• kiÁu cÆfng, há»£m mÁ-nh. Má»™t sá»' phá°šn tá»- cá°p tiá°çn chÆu Á,u muá»'n tham dá»± thÁ- lá°ji bá»' cho ra rÁ-a... CÆjc cuá»™c há»•p cá»© vá°ng dá°šn, tá» « hÆjn 200 ngÆ°á»•i xuá»'ng cÆ²n khoá°£ng 50. Trong má»™t phiÁ°n há»•p thá°-m chÁ- chá»%o cÆ³ 27 má»'ng, ká»f cá°£ hai cÁ' gÆji PhÆjp, bá»' cá»»sá cÆjc thÁ nh viÁ°n. Quá»'c cÁ°ng cÆ³ má»™t sá»' bá°jn gÆji nhÆ°ng chá°ng dÁ-nh dÆjng gÁ- Á'á°çn chÁ-nh trá»'. Tuy nhiÁ°n Quá»'c cÁ°ng Á'Æ cÆ³ má»™t thÁ nh cÁ'ng nhá»• IÁ thuyá°çt phá»¥c Á'Æ°á»£c Phan VÆfn TrÆ°á»•ng tham gia.

Há»™i há»•p chá°ng phá°£i IÁ hoá°çt Á'á»™ng duy nhá°¥t cá»»sá Quá»'c trong thá»•i gian nÁ y. Anh Á'Æ há»•c Á'Æ°á»£c tá» « nhá»_ng ngÆ°á»•i bá°jn PhÆjp cÆjch sá»- dá»¥ng cÆjch phÆ°Æjng tiá»†n thÁ'ng tin Á'á°çn chÁ°ng Á'á»f tuyÁ°n truyá»•n cÆjch má°jng. Á'Æ°á»£c sá»± Á'á»'ng tÁ-nh cá»»sá uá»•. ban vÁ Há»™i, Quá»'c thÁ nh lá°-p bá°jo Le Paria (NgÆ°á»•i cÁ'ng khá»•) viá°çt bá°±ng tiá°çn PhÆjp, nhÆ°ng cÆ³ thÁ°m tiÁ°m Á'á»• tiá°çn Hoa VÁ Arab. Bá°jo ra há ng thÁjng vÁ sá»' Á'á°çn ra ngÁ y 1/4/1922. Nguyá»...n Á°i Quá»'c IÁ tá»•ng biÁ°n tá°-p kiÁ°m phÁ°ng viÁ°n chÁ-nh, vÁ thá»°nh thoá°£ng kiÁ°m luÁ'ñ cá°£ viá»†c trÁ-nh bá y vÁ phÆjt há nh. Qua cÆjc trang Le Paria (NgÆ°á»•i cÁ'ng khá»•), Quá»'c tiá°çp tá»¥c rÁ'ñ luyá»†n ká»¹ nÆfng viá°çt bá°jo cá»»sá mÁ-nh. Lá»'i viá°çt cá»»sá anh Á'Æjn giá°£n, khÁ'ng hoa má»¹, chá»'u á°£nh hÆ°á»Ýng nhiá»•u cá»»sá Leo Tonstoi. Quá»'c chá»»sá yá°çu dá»±a trÁ°n cÆjc sá»± kiá»†n vÁ con sá»' Á'á»f nÁ°u quan Á'ía»fm cá»»sá mÁ-nh. Á'á»™c giá°£ cÆ³ cá°£m tÆ°á»Ýng nhÆ° Quá»'c IÁ má»™t tá» « Á'ía»fn thá»'ng kÁ sá»'ng vá»• cuá»™c sá»'ng khá»• cá»±c tá°ji cÆjc thuá»™c Á'á»'a. Á'Á'í khi, anh sá»- dá»¥ng giá»•ng vÆfn chÁ°m biá°çm thay cho cÆjc con sá»'. Lá»'i chÁ°m biá°çm cá»»sá anh cÁ°ng rá°¥t trá»±c diá»†n, Á'í thá°ng vÁ o vá°yn Á'á»• khÁ'ng mang tÁ-nh triá°çt IÁ½ nhÆ° Lá»— Tá°yn thá»•i bá°¥y giá»•. Sau nÁ y, rá°¥t nhiá»•u nhÁ nghiÁ°n cá»»u cÁ°ng khÁ'ng thá»f hiá»fu ná»•i, tá°jo sao má»™t con ngÆ°á»•i cÆ³ sá»± quyá°çn rÁ° cÆj nhÆcn sÆcu sá°c vÁ má»™t tÁ-nh cÆjch huyá»•n á°£o lá°çn cÆ³ thá»f Á°p dá»¥ng má»™t cÆjch há nh vÆfn cÆ³ vá°» vá»¥ng vá»• vÁ Á'Æjn giá°£n nhÆ° vá°-y. Á'Á°y chÁ-nh IÁ chÁ-a khoÁj cá»»sá tÁ-nh cÆjch vÁ sá»± hiá»†u quá°£ trong hoá°çt Á'á»™ng cÆjch má°jng cá»»sá Há»' ChÁ- Minh. KhÁ'ng giá»'ng nhÆ° nhiá»•u IÁ£nh tá»¥ Marxist khÆj, Há»' ChÁ- Minh luÁ'ñ coi Á'á»™c giá°£ cá»»sá mÁ-nh IÁ tá°£ng lá»'p bá-nh dÆcn: nÁ'ng dÆcn, thá»£ thuyá»•n, viÁ°n chá»©c, binh IÁ-nh, chá»© khÁ'ng phá°£i cÆjc trÁ- thá»©c cá»»sá xÆ há»™i. Á'ng khÁ'ng cÆ³ Á'½ Á'á»'nh gÆy á°yn tÆ°á»£ng bá°±ng sá»± uyÁ°n bá°j, sá°c sá°£o cá»»sá mÁ-nh má thuyá°çt phá»¥c Á'á»™c giá°£ bá°±ng sá»± Á'Æjn giá°£n vÁ sá»'ng Á'á»™ng, Á'á»f chia sá°» cÆjc quan Á'ía»fm vá»• thá°ç giá»'i vÁ con Á'Æ°á»•ng tiá°çn tá»'i thay Á'á»•i. Á'á»™c giá°£ sÁ nh Á'ía»†u sá°½ cÆ³ khi cá°£m thá°¥y chÆjn ngá°¥y, ngÆ°á»£c lá°çn, nhá»_ng bá i viá°çt tá»' cÆjo, kÁu gá»•i lá°çn cÆ³ sá»©c má°jnh phi thÆ°á»•ng. PhÁ°t chá»'c, NgÆ°á»•i cÁ'ng khá»• Á'Æ trá»Ý nÁ°n ná»•i tiá°çn IÁ tiá°çn nÁ°i Á'á°çn diá»†n cho cÆjc dÆcn tá»™c bá»' Á°p bá»©c. Bá°¥t cá»© ai sá°½ bá»' bá°t ngay lá°-p tá»©c ná°çu bá»' bá°t gá°-p Á'ang Á'á»•c bá°jo. Nguyá»...n Á°i Quá»'c nhá»' lá°çn á°£Há°çn nhÆ° tá°¥t cá°£ cÆjc sá»' bá°jo Á'á»•u Á'Æ°á»£c Bá»™t thuá»™c Á'á»'a mua há°çtá»•.

Tuy nhiÁ°n má»™t sá»' IÆ°á»£ng nhá»• cÁ°ng Á'Æ°á»£c chuyá»fn vá»• cÆjc thuá»™c Á'á»'a qua kÁ°nh cÆjc thuá»• thá»£. Á'á»'ng thá»•i, Nguyá»...n Á°i Quá»'c vá°«n tiá°çp tá»¥c viá°çt cho cÆjc bá°jo cÆjnh tá°£ khÆj tá°çi Paris.

NÆfm 1922, Khá°£i Á'á»'nh sang PhÆjp dá»± Triá»fn IÁ£m thuá»™c Á'á»'a, Á'Æ°á»£c tiá°çn há nh tá» « thÁjng 4 Á'á°çn thÁjng 8 tá°çi Marseille. Má°c dÁ' Á'Æ Á'Æ°á»£c Sarraut Á'á»• nghá»' im lá°ng, Nguyá»...n Á°i Quá»'c vÁ Phan Chu Trinh vá°«n tá°-n dá»¥ng cÆj há»™i nÁ y. TrÁ°n tá»• DÆjn bá°jo, 9/8/1922, Quá»'c miÁ°u tá°£ Khá°£i Á'á»'nh nhÆ° má»™t mÁ°n Á'á»'a" trang trÁ- Á'Æ°á»£c bá y trong tá»£ kÁ-nh cá»»sá Triá»fn IÁ£m trong khi dÆcn chÁ°ng thÁ- bá»' Á'Á y xuá»'ng bá°n Á'en. Nguyá»...n Á°i Quá»'c cÆ²n viá°çt vá»Ý ká»'ch á°£Con rá»'ng treá° Á'Æ°á»£c cÁ'ng diá»...n tá°çi CLB Fabourg. Sá»± khinh quÁ°n nÁ y Á'Æ Á'á°çy cha con Nguyá»...n Á°i Quá»'c tá»'i sá»± chia rá°½ sÆcu sá°c hÆjn. Khi nhá°-n Á'Æ°á»£c tin con, Sá°c Á'Æ tuyÁ°n bá»', Á'á»©a con nÁ o khÁ'ng cÁ'ng nhá°-n hoÁ ng Á'á°ç, Á'á»©a con Á'á°çy cÁ°ng khÁ'ng cÆ³ cha.

Chuyá°çn Á'í thÁfm cá»»sá Khá°£i Á'á»'nh IÁ cÆj há»™i cuá»'i cÁ'ng cho Quá»'c vÁ Trinh Á'á»©ng trÁ°n má»™t trá°-n tuyá°çn. TrÆ°á»'c Á'Á³, thÁjng 2/1922, Trinh Á'Æ gá»-i cho Quá»'c má»™t IÁj thÆ°. Má°c dÁ' vá°«n bá°£o vá»† quan Á'ía»fm cá»»sá mÁ-nh vá»• viá»†c nhá°yn má°jnh giÁ°o dá»¥c, Trinh tá»± nhá°-n mÁ-nh IÁ má»™t á°£con ngá»±a giÁ á°£, con Quá»'c Á'ang IÁ má»™t á°£chÁ° ngá»±a hoangá° Á'á°çy sá»©c sá»'ng. Tuy nhiÁ°n Trinh khuyÁ°n Quá»'c Á'á»'a «ng má°¥t thá»•i giá»' tá°çi nÆ°á»'c ngoÁ i nhÆ° Phan Bá»™i ChÆu má hÆy vá»• nÆ°á»'c chiá°çn Á'á°çu. Ná°çu chá°ng may thá°¥t bá°ç, sá°½ cÆ³ ngÆ°á»•i khÆj Á'á»©ng IÁ°n tiá°çp tá»¥c. Quá»'c lá°çn cÆ³

nhá»ng ká°ç hoá°ç khÄç. BÄçy giá»• anh Ä°Ä£ trá»Ý nÄ°n má»™t nhÄçn vá°-t chá»§ chá»t trong phong trÄ o cá°p tiá°ç n cá»§a PhÄçp. Ä°Æ°á»£c sá»± trá»£ giÄ°p cá»§a George Pioch, ká°¹ nÄ°ng phÄçt biá»fu cá»§a anh Ä°Ä£ hoÄ n thiá»ñn vÄ Quá»c thÆ°á»•ng xuyÄ°n tranh luá°-n vá»i cáçc IÄ°nh Ä°á°jo chá»§ chá»t cá»§a Ä°á°ng CS PhÄçp (FCP). Anh cá°ng bá»« má°-t thÄçm PhÄçp quan tÄçm ká°¹ IÆ°á»çng. NgÄ y 22/6/1922, Albert Sarraut lá°ji má»•i Quá»c IÄ°n Bá»™ thuá»™c Ä°á»«a. Sau khi Ä°e doá°j sá°½ trá»«ng trá»« thá°ng tay nhá»ng hoá°jt Ä°á»™ng nhá°-p khá°ou cáçh má°ing vÄ o Ä°Ä°ng DÆ°Æing, Albert Sarraut Ä°á»«nh mua chuá»™c Quá»c: âœœTÄ°i rá°yt kÄ°nh trá»•ng Ä°½ chÄ°- cá»§a anh. HÄ°y Ä°á»f quÄç khá»© thÄ° nh quÄç khá»©. ChÄ°ng ta Ä°Ä£ IÄ° bá°jn. Khi nÄ o anh cá°šn gÄ°- cá»© bá°lo tá°iä°•. Nguyá»...n Ä°i Quá»c Ä°á»©ng dá°-y cáçm Ä°çn vÄ nÄ°i: âœœÄ°iá»•u tá°i cá°šn nhá°yt trong cuá»™c Ä°á»«i IÄ° Ä°á»™c lá°-p cho Ä°á»ng bá o cá»§a tá°i. Xin phÄ° tá°i Ä°iä°•.

VÄ i ngÄ y sau, Quá»c viá°çt thÆ° cho Bá»™ thuá»™c Ä°á»«a. (Bá»©c thÆ° nÄ y cá°ng Ä°Æ°á»£c cá°ng bá»' trong bá°jo NhÄçn Ä°á°jo vÄ NgÆ°á»•i cá°ng khá»•). Trong thÆ° Quá»c Ä°Ä£ cáçm Ä°çn chÄ°nh phá»§ PhÄçp Ä°Ä£ cung cá°p má»™t sá»' âœœphá»¥ tá°iä°• (tá»©c cáçh má°-t thÄçm theo dÄ°i) vÄ rá°yt lá°y IÄ° m âœœxá°u há»•ä°• vÄ Ä°Ä° tiÄ°u tá»n má»" hÄ°i cá»§a giai cá°p vÄ sá°n. Quá»c cá°ng cung cá°p luÄ°n lá»ch hoá°jt Ä°á»™ng hÄ°ng ngÄ y cá»§a má°-nh

âœœSÄ°ng: tá»« 8h-12h, tá°ji cá»-a hÄ°ng

Chiá»•u:tá°ji toÄ° bá°jo

Tá»i: á»Ý nhÄ° hoá°c Ä°i há»•c

Chá»§ nhá°-t/ngÄ y nghá»%o: viá»ñn bá°lo tá°ng, thÄ°fm quan

TÄ°i mong rá°ng phÆ°Æing phÄçp nÄ y sá°½ IÄ° m NgÄ i hÄ i IÄ°ng, kÄ°nh thÆ° - Nguyá»...n Ä°i Quá»c cá°•

Sarraut tá°yt nhiÄ°n IÄ° chá°ng cá° bá»¥ng dá°j nÄ o Ä°á»f Ä°½ Ä°á°ç n sá»± chÄçm biá°çm cá»§a Quá»c. Ä°ng nÄ y liÄ°n lá°ç vá»i ToÄ n quyá»•n Ä°Ä°ng dÆ°Æing Maurice Long, Ä°á»• nghá»« bá°t vÄ Ä°Æ°a vá»• VN. Long cho rá°ng cá»© nÄ°n giá»- Quá»c á»Ý PhÄçp, dá»... theo dÄ°i hÆçn. Sarraut lá°ji Ä°á»• nghá»« Ä°á°y Quá»c Ä°á°ç n vÄ°ng Nam Trung Quá»c. Long cá°ng khÄ°ng Ä°á»ng Ä°½, sá»£ Quá»c cá° thá»f IÄ°nh Ä°á°jo cáçh má°ing trong nÆ°á»c tá»« Ä°Ä°.

Tuy nhiÄ°n Ä°iá»•u IÄ° m Quá»c thá°yt vá»•ng hÆçn cá°£ IÄ° thÄç Ä°á»™ cá»§a cáçh Ä°á»ng chÄ° trong cáçnh tá°£ PhÄçp vá»• vá°ñn Ä°á»• thuá»™c Ä°á»«a. Sau khi xuá°yt hiá»ñn rá°m beng, Há»™ LiÄ°n thuá»™c Ä°á»«a nhanh chÄ°ng bá»« IÄ°ng quÄ°n. Theo Quá»c ngay cá°£ bá°jo NhÄçn Ä°á°jo cá°ng khÄ°ng quan tÄçm Ä°á°ç n vá°ñn Ä°á»• Ä°Ä°ng má»©c. Quá»c cho rá°ng cáçh bá°jo tÆ° sá°n cá°n miÄ°u tá°£ thuá»™c Ä°á»«a ká°¹ hÆçn, thá°-m chÄ° Ä°Ä° tá°jo cho má»•i ngÆ°á»•i hÄ°nh á°£nh cáçh nÆ°á»c cá»§a Ä°á»«a há°çt sá»©c má»¹ mÄ°n: âœœcÄçt, má°-t trá»•i, giÄ°³ biá»fn, nhá»ng hÄ°ng dá»«a xanh vÄ cá° thá»• dÄçn loÄ° loá°tâ°•.

Ä°iá»•u nÄ y IÄ° m cho giá»•ng Ä°iá»«açu cá»§a Quá»c ngÄ y cá°ng trá»Ý nÄ°n chá»ng PhÄçp. Trong loá°jt bá°i bá°jo miÄ°u tá°£ cá°£nh khá»• cá»±c cá»§a cáçh cá°ng nhÄçn cá°ng Marseilles cuá»i nÄ°m 1921, Quá»c Ä°Ä£ kÄ°½ tá°n Nguyá»...n Ä° PhÄçp (tá»©c IÄ° Ä°ng Nguyá»...n ghÄ°t PhÄçp). Quá»c cá°n tranh luá°-n ná°£y lá»-a vá»i má»™t IÄ°nh Ä°á°jo cá»§a FCP vá»• vá°ñn Ä°á»• thuá»™c Ä°á»«a. Ä°á°ç n ná»—i, Jacques Doriot - má»™t ngÄ°i sao má»i ná»•i cá»§a FCP phá°£i thÄ° thá°sm khuyÄ°n Quá»c dá»«u giá»•ng.

ThÄ°ng 3/1923, má»™t má°-t Ä°á»f tiá°çt kiá»ñm tiá»•n, má°-t khÄç tiá»ñn IÄ° m viá»çc, Quá»c chuyá»fn tá»« ngÄµ Compoint Ä°á°ç n cá°fn phÄ°ng 100fr/thÄ°ng á»Ý tá°ng trÄ°n cá»§a trá»¥ sá»Ý bá°jo NgÆ°á»•i Cá°ng Khá»• tá°ji Rue du Marche des Patriarches. Ä°Ä°y IÄ° chá»— á»Ý cuá»i cá°ng cá»§a Quá»c á»Ý Paris. Má»™t nhÄçn vá°-t Viá»çt nam quan trá»•ng Ä°Ä° giÄ°p Quá»c rá°yt nhiá»•u trong viá»çc phÄçt hÄ°nh bá°jo IÄ° Nguyá»...n Thá°ç Truyá»•n. Truyá»•n sinh nÄ°m 1898, Ä°á°ç n Paris nÄ°m 1920 Ä°á»f nghiÄ°n cá»©u ká°¹ nghá»ñ. NÄ°m 1921 Truyá»•n gia nhá°-p FCP vÄ trá»Ý thÄ°nh Ä°á»ng minh thÄçn cá°-n nhá°yt cá»§a Quá»c trong cá»™ng Ä°á»ng Viá»çt nam.

Trong má»™t lá»šn Ä'á»j há»™i FCP vÃ o thÃjng 10 nÃfm trÆ°á»c, Nguyá»...n Ä'i Quá»'c gá»p Dmitri Manuilsky, Ä'á»j diá»ñ cá»ša QTCS tá»j LiÃn xÃ. Ä'ng nÃ y rá»t Ä'á»c Ä'½ nghe Quá»'c Ä'á» phÃj cá»ch liá»tt sá»± thiá»u quan tÃm Ä'á»n cÃj vá»n Ä'á»• thuá»™c Ä'á»'a cá»ša FCP. Nhiá»•u thÃjng sau, khi Mauilsky Ä'Æ°á»c phÃn cÃng chuá»n bá»' bá»n bãj cÃj vá»• cÃj vá»n Ä'á»• dÃn tá»™c vÃ thuá»™c Ä'á»'a cho Ä'á»j há»™i 5 QTCS má»a hÃ" nÃfm 1924, Ä'ng lá»p tá»c nhá»' Ä'á»n chÃng thanh niÃn Viá»tt nam Ä'á»šy nhiá»tt huyá»t. Quá»'c Ä'Æ°á»c má»• Ä'á»n Moscow IÃ m viá»tt cho QTCS.

Ä'á»'i vá»'i Quá»'c, lá»•i má»•i Ä'á»n Moscow IÃ phá»šn thÆ°á»Yng to lá»n cho nhiá»tt huyá»t anh Ä'Æ° bá»• ra cho Ä'á»ng. Ä'Ãy cÃng IÃ cÆj há»™i to lá»n Ä'á»f Quá»'c quay vá»• chÃu Ä' vÃ Viá»tt nam. NhÆ°ng vá»n tÃ-nh cá»n thá»n, Quá»'c thÃng bãj cho bá»n bã" IÃ chuá»n bá»' Ä'í nghá»% 3 tuá»šn á»Y miá»•n Nam PhÃj. NgÃ y 13/6/1923, sau khi khÃng Ä'á»f lá»j má»™t chÃt nghi ngá»• nÃ o cho 2 â»trá»£ IÃ½â» cá»ša cá»nh sÃjt PhÃj, Quá»'c Ä'í ra cá»-a sau cá»ša má»™t rá»p chiá»u bá»ng, Ä'á»n Gare du Nord vÃ IÃn tÃ u Ä'í Berlin trong vai má»™t nhÃ buÃn chÃu Ä' giÃ u cÃ. Ä'á»n Berlin, Quá»'c Ä'í tiá»p Ä'á»n Hamburg, IÃn tÃ u Karl Liebknecht Ä'á»n nÆ°á»c Nga XÃ' viá»t. NgÃ y 30/6 Quá»'c cá»p bá»n Petrograd vá»'i há»™ chiá»u cá»ša má»™t nhÃ buÃn Trung quá»'c - Trá»šn Vang Chuyá»n Ä'í cá»ša Nguyá»...n Ä'í Quá»'c Ä'Æ° IÃ m cho cá»£ cá»nh sÃjt PhÃj vÃ nhá»ng ngÆ°á»•i bá»n cá»ša Quá»'c nhá»c Ä'á»š. Quá»'c Ä'Æ° chÃ-nh thá»c nÃi khÃng vá»'i con Ä'Æ°á»ng cá»£i cÃj cá»ša Phan Chu Trinh Ä'á»f Ä'í theo Vladimir Lenin.

â»Má»c dÃ1 Quá»'c cÃn trá» vÃ cÃ thá»f cÃ nhá»ng hÃ nh Ä'á»™ng thiá»u suy nghÃ. NhÆ°ng Ä'íá»•u quan trá»ng IÃ anh ta cÃ má»™t trÃj tim cá»ša con ngÆ°á»•i yÃu nÆ°á»c. Anh Ä'Æ° chá»•n con Ä'Æ°á»ng cÃ Ä'Æj vÃ Ä'á»šy gian khÃ Ä'á»f giá»£i phÃng dÃn tá»™c má»-nh. VÃ tá»t cá»£ chÃng ta phá»£i kÃ-nh trá»ng trÃj tim can Ä'á»m Ä'Ãâ»•. Ä'Ã IÃ nhá»ng lá»•i tÃm huyá»t cá»ša Phan Chu Trinh dÃnh cho ngÆ°á»•i Ä'á»"ng chÃ- trá» tuá»•i cá»ša má»-nh trong bá»c thÆ° gá»-i cho bá»n bã" thÃjng 9/1923.